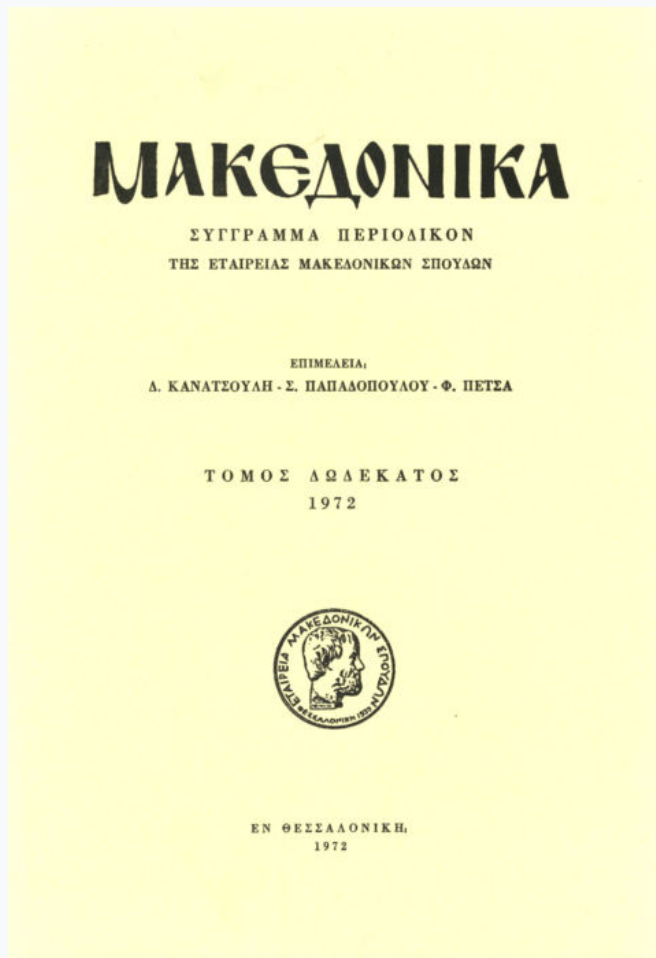

Μακεδονικά

Τόμ. 12 (1972)

Αφιερύεται εις την μνήμην Γεωργίου Θεμελή, Χαραλάμπους Λέκα

Χρονικόν περί της ιεράς και σεβασμίας μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου Αγίου Όρους

Θεόφιλος Βατοπαιδινός

doi: [10.12681/makedonika.1000](https://doi.org/10.12681/makedonika.1000)

Copyright © 2015, Θεόφιλος Βατοπαιδινός

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βατοπαιδινός Θ. (1972). Χρονικόν περί της ιεράς και σεβασμίας μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου Αγίου Όρους. *Μακεδονικά*, 12, 71-122. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1000>

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Μεγαλοπρεπής, ἐπιβλητική καὶ ὑπερήφανος ὑψώνεται ἡ βασιλικὴ καὶ πατριαρχικὴ Μεγίστη Μονὴ τοῦ Βατοπαιδίου, ὥστε τὸ οἰκοδομικὸν αὐτῆς συγκρότημα νὰ ἐντυπωσιάσῃ τὸν προσκυνητὴν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐνάλογος εἶναι καὶ ἡ δρᾶσις, εἰς ἔργα πνευματικῆς ἀμίλλης, τῶν ἐπὶ δέκα αἰῶνας ἐν αὐτῇ ἐφησυχασάντων πατέρων. Συμφώνως μὲ τὴν ἐπικρατεστέραν περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς παράδοσιν, αὕτη ἰδρύθη τὸ 972 μ.Χ., ἐπομένως ἐφέτος συνεπληρώθη ἀκριβῶς μία χιλιετηρὶς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της. Ὁ δρόμος καὶ αἱ ἐπιδιώξεις τῶν ἐν αὐτῇ συνασκουμένων συνεχίζονται μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε ζωτικότητα, παρὰ τὰς κατὰ καιροὺς ἐπιδρομὰς τῶν ἀλλοφύλων καὶ τὰς ἐρημώσεις αἱ ὁποῖαι ἐπηκολούθησαν. Τοῦτο διότι τὸ Ἅγιον Ὅρος ἔχει ὅλα τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται διὰ μίαν αὐτάρκη κοινωνικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν μόνον ἀπὸ πλευρᾶς ἐπανδρώσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κόσμου, λόγῳ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐν αὐτῷ τῶν γυναικῶν. Ἐνεκα τούτου κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἡ λειψανδρία ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ πλέον ὕσπελιπτα προβλήματα οὐχὶ μόνον τῆς μονῆς Βατοπαιδίου, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Δὲν εἶναι παράδοξον ἂν εἴπωμεν ὅτι ἡ ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὁρους οὔτε ἐν τῷ συνόλῳ οὔτε κατὰ μονὰς συνεγράφη μέχρι σήμερον. Βεβαίως κατὰ καιροὺς ἐγένοντο ἀξιέπαινοι προσπάθειαι ἐκ μέρους πολλῶν λογίων ἀνδρῶν καὶ συνεγράφησαν ἑκατοντάδες μονογραφίῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μονῶν, περιέχουσαι πλοῦτον ἱστορικῶν εἰδήσεων καὶ παρατηρήσεων· ἀλλὰ πᾶσαι αὗται, ἐν συγκρίσει μὲ τὸ ὑπάρχον εἰς τὰ ἀρχεῖα τῶν μονῶν ἱστορικὸν ὕλικόν, ἀποτελοῦν ἀπλὰ σχεδιάσματα. Εἶναι ἀναγκαῖον τῆς συγγραφῆς ἱστορίας μιᾶς Μονῆς, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ τὸν βίον ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα, νὰ προηγηθῇ διεξοδικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τοῦ ἀρχείου αὐτῆς, ὥστε ὁ ἱστορικὸς νὰ δύναται νὰ συγγράψῃ μὲ βεβαιότητα καὶ αὐθεντικότητα, ἀλλὰ καὶ πληρότητα. Εὐτυχῶς τελευταίως, χάρις εἰς τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης, συνεργεῖα ἱστορικῶν ἐπιστημόνων, βυζαντινολόγων, ἀρχαιολόγων κ.λ., ἐρευνοῦν καὶ ἐκδίδουν τὸν ἐν Ἁγίῳ Ὁρεῖ ἱστορικὸν καὶ πνευματικὸν πλοῦτον, ὥστε ἐλπίζομεν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν νὰ ὑπάρξουν αἱ προϋποθέσεις συγγραφῆς τῆς πολυκυμάντου ἱστορίας τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Τὸ μετὰ χεῖρας «Χρονικὸν» περὶ τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου, συγγραφὴν

ὕπὸ τοῦ ἱερομονάχου καὶ προηγουμένου αὐτῆς Θεοφίλου Βατοπαιδινού, περιέχει νέα στοιχεῖα δὲν ἔχει ὁμως ἐπιστημονικὰ ἀξιώσεις καὶ παρουσιάζει τὰς αὐτὰς ἀδυναμίας τῶν περισσοτέρων μέχρι τοῦδε συγγραφῶν τῆς ἱστορίας τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἡ δημοσίευσίς του ὁμως ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νὰ τιμήσῃ τὸν προσφάτως ἀποθανόντα ἄνδρα καὶ νὰ παρακινήσῃ καὶ ἄλλους ἐκ τῶν πατέρων εἰς τοιοῦτου εἶδους ἀξίεπαινα ἔργα.

Ὁ ἱερομόναχος Θεοφίλος Βατοπαιδινός, κατὰ κόσμον Χρῆστος Παπαευστρατίου, τοῦ Εὐστρατίου καὶ τῆς Σοφίας, ἐγεννήθη εἰς Πέργαμον τῆς Μ. Ἀσίας τὸ ἔτος 1904. Εἰς τὴν μονὴν Βατοπαιδίου προσῆλθεν ὡς δόκιμος τὸ ἔτος 1923. Ἀφοῦ ἐπὶ ἓν ἔτος παρέμεινε πλησίον τοῦ Ἀλεξάνδρου Βατοπαιδινού ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐκάρη μοναχός, καταστάς πνευματικὸν τέκνον αὐτοῦ. Ὁ γέρον Ἀλέξανδρος ἰδὼν τὴν φιλομάθειαν τοῦ νεαροῦ Θεοφίλου ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς Θεσσαλονίκην καὶ τὸν ἐνέγραψεν εἰς τὸ Γυμνάσιον. Οὗτος μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐπέστρεψεν ὀριστικῶς εἰς τὴν μετάνοιάν του, πλησίον τοῦ πνευματικοῦ του πατρὸς.

Διῆλθεν ἅπαντα τὰ διακονήματα τοῦ μοναχοῦ μὲ ὑπακοὴν καὶ ὑπομονήν, ἀναδειχθεὶς γνήσιον βατοπαιδινὸν τέκνον. Ἐργατικός, ὑπάκουος, ἀνιδιοτελής, υπερήφανος, προοδευτικός, ὑπεράνω οἰκονομικῶν συμφερόντων, φίλος τῶν γραμμάτων ἠγάπησε καὶ ἐβοήθησεν ὅσον ἠδύνατο τοὺς φορεῖς αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ 1945 προήχθη εἰς προϊστάμενον, ἐργασθεὶς μὲ ζήλον καὶ ἀνιδιοτέλειαν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς μετανοίας του. Ἐπὶ ἔτη ἐχηρήματισεν ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς εἰς Καρυάς, ἀντιπροσωπεύσας αὐτὴν ἐπαξίως. Ἐγνώριζε καλῶτερον παντὸς ἄλλου ἐν Ἁγίῳ Ὁρει τὴν ἀξίαν τοῦ ἐν αὐτῷ διαφυλαττομένου θησαυροῦ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τοῦ πνεύματος. Πάντοτε ὠμίλει μὲ σεβασμὸν διὰ τὸν πλοῦτον τοῦτον καὶ κατηνάλωνε τὰς περισσοτέρας ὥρας του εἰς τὴν βιβλιοθήκην μελετῶν, καταγράφων καὶ περιγράφων τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς ἢ ξεναγῶν τοὺς πολυπληθεῖς ἐπισκέπτας. Ἦτο καλὸς ὁμιλητὴς καὶ ἠδύνατο νὰ συζητῆ μὲ εὐχέρειαν.

Συνεκέντρωσεν ἐκ τῶν πέριξ τῆς Μονῆς σκητῶν, κελιῶν καὶ ἄλλων παραρτημάτων αὐτῆς πολλὰς εἰκόνας ἀρχαιολογικῆς ἀξίας καὶ ἄλλα κειμήλια, καταγράψας δὲ καὶ περιγράψας ταῦτα διεφύλαξε μὲ ἐπιμέλειαν. Παρὰ τὸ βεβαρυμένον τῆς ὑγείας του ἦτο πάντα πρόθυμος καὶ ὑπομονητικὸς προκειμένου νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἐπιστήμην. Θὰ ἀναφέρω μόνον ἓν δεῖγμα τῆς τιοαύτης ἀγάπης του.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1969 μετέβην εἰς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου μετὰ συνεργεῖο φωτογραφήσεως τῶν κωδίκων τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀποσταλλέντες ὑπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν. Τὸ συνεργεῖον ἐχρηιάσθη νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν Μονὴν πλέον τοῦ ἔτους, προκειμένου νὰ φωτογραφῆσῃ τοὺς 1.750 καὶ πλέον κώδικας τῆς βιβλιοθήκης. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐδόθη εἰς ἐμὲ ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσω καλῶτερον τὸν γέροντα

Θεόφιλον, ὅτε καὶ μοὶ ἐνεπιστεύθη πρὸς ἔκδοσιν τὴν μετὰ χεῖρας ἐργασίαν του. Κατὰ τὸν χρόνον παραμονῆς τοῦ συνεργείου ἐν τῇ Μονῇ ὁ γέρον Θεόφιλος, ὑπὸ τὸν καύσωνα τοῦ θέρους καὶ τὸ κρῦον τοῦ χειμῶνος ἄνευ θερμάνσεως καὶ ὑπὸ τὸν μονότονον θόρυβον τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς καὶ τοῦ ξεφυλλίσματος τῶν κωδικῶν, ἐκάθητο ἐπὶ ἐξάωρον τουλάχιστον καθημερινῶς ἐντὸς τῆς βιβλιοθήκης, συναγωνιζόμενος εἰς ἀντοχὴν τοὺς νεαροὺς τοῦ συνεργείου προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ ὑποβοηθήσῃ εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἰδρύματος Πατερικῶν Μελετῶν.

Μικρὸν δεῖγμα τῆς ἀγάπης τοῦ γέροντος Θεοφίλου πρὸς τὴν μετάνοιαν του καὶ τὰ γράμματα εἶναι καὶ ἡ μετὰ χεῖρας ἐργασία, τὴν ὁποίαν συνέγραψεν ὅσον ἠδύνατο μὲ ἐπιμέλειαν καὶ ἐφιλοδόξει νὰ ἐκδώσῃ ὑπὸ τύπον λευκώματος καὶ μάλιστα ἐγχρόμου. Ἐν αὐτῇ πλὴν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν διαλαμβάνονται καὶ νέα στοιχεῖα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου. Εἰδικώτερον γίνεται λόγος περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς, τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματος, τῶν βατοπαιδινῶν ἀγίων, τῶν σκητῶν καὶ τῶν κελλίων, τῶν μετοχιῶν, τῆς βιβλιοθήκης, τοῦ ἀρχείου, τῶν κειμηλίων, τῶν εἰκόνων καὶ ἀγίων λειψάνων, τοῦ καθολικοῦ καὶ τῶν παρεκκλησίων καὶ τέλος παρατίθεται πίναξ ἡγουμένων, δικαίων καὶ ἐπιτρόπων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς μέχρι σήμερον, ὡς καὶ πίναξ τῶν ἐπισημοτέρων ἐπισκεπτῶν τῆς Μονῆς ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐντεῦθεν.

Εἰς τὴν ἐργασίαν ἔδωκε τὸν τίτλον: «Δύο λέξεις ἐν γενικαῖς γραμμαῖς περὶ Ἁγίου Ὁρους καὶ δύο περὶ τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου». Μὴ διαθέτων ὁμως τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν τῆς δαπάνης καὶ μὴ ἀνταποκρινομένου τοῦ κειμένου διὰ τοιαύτην πολυδάπανον ἔκδοσιν, προσεπάθησα καὶ τελικῶς ἔπεισα τὸν γέροντα Θεόφιλον νὰ ἀφήσῃ εἰς ἐμὲ τὴν ἔκδοσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης ὑπ' αὐτοῦ. Ἀτυχῶς ὁμως δὲν ἐπέζησεν οὗτος νὰ ἴδῃ δημοσιευμένον τὸ ἔργον του. Ἀφοῦ ἐπὶ 48 ἔτη προσέφερεν ἐπαξίως τὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν μετάνοιάν του, εἰς ἡλικίαν 67 ἐτῶν ἀεβίωσε (τὴν 22.2.1971), κατόπιν ἀτυχήματος τὸ ὅποῖον εἶχε καθ' ὁδὸν μεταβαίνων ἐκ τῆς Μονῆς εἰς τὰς Καρυάς. Ἐπομένως ἡ ἐργασία αὕτη ἐκδίδεται λόγφ εἰλημμένων ἠθικῶν ὑποχρεώσεων καὶ ὑπὸ τύπον μνημοσύνου διὰ τὸν γράψαντα. *Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΣΤΟΓΙΟΓΛΟΥ

ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Ὁ μοναχισμὸς ὡς τάξις θρησκευτικῆ ἔχει τὰς ρίζας του εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας. Οἱ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Αυτοκρατόρων διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐνεργάνισαν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ρωμαϊκῇ αυτοκρατορίᾳ. Αἱ θρησκευτικαὶ ἐριδες, διαμάχαι καὶ ἀγῶνες ἐν τῷ Βυζαντίῳ ἐγιγάντωσαν αὐτόν. Τὰ μέτρα τῶν Ἰσαύ-

ρων του Θ' αἰῶνος κατὰ τῶν εἰκονολατρῶν ἐφυγάδευσαν ἐκ τῆς Βασιλευούσης καὶ ἐκ τῶν πέριξ αὐτῆς πολλοὺς τῶν μοναχῶν, ὠρισμένοι τῶν ὁποίων μετώκησαν εἰς τὴν χερσονήσον τοῦ Ἄθω, ἥτις βραδύτερον μετωνομάσθη Ἁγιον Ὅρος. Ἐν ἀρχῇ συνεκεντρώθησαν ὀλιγάριθμοι, ἀργότερον συνηθροίσθησαν πολυάριθμοι, μέχρι σημείου νὰ ἀποσπάσουν τὴν ἀνοχὴν καὶ συμπάθειαν τῶν βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, Βασιλείου τοῦ Μακεδόνας, Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ καὶ πολλῶν ἄλλων, οἵτινες διὰ χρισσοβούλλων καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς φυλετικῆς διακρίσεως ἐπροστάτευσαν αὐτοὺς ἐδαφικῶς καὶ διησφάλισαν προνομακῶς. Τὸ παράδειγμα αὐτῶν ἠκολούθησαν ἀργότερον καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐκ παραλλήλου δὲ ἡ ἀρετὴ τῶν μοναχῶν ηὐξάνετο καὶ ἡ ἀνά τὸν χριστιανικὸν κόσμον διαφήμισις αὐτῶν διευρύνετο.

Οὗτως ἐφέροντο τὰ πράγματα μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ἤρχισε νὰ ἐμφιλοχωρῆ εἰς αὐτοὺς ὁ φυλετισμὸς καὶ ἡ ἐπιδιώξις καταλήψεως ἡγετικῶν θέσεων ὑπὸ τῶν ξένων καὶ ἀποκτήσεως περισσοτέρων ἰδρυμάτων.

Μέχρι τότε ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν Μονῶν ἐκυμαίνεται, ἕως οὗ τελευταίως ἐπαγιώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰκοσι.

Ἄν καὶ ἔχει ἐμφιλοχωρῆσει ὁ φυλετισμὸς, ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθὴ συμβίωσις καὶ σύμπνοια δὲν διεσπάσθησαν. Ἀδελφικώτατα ἔζων καὶ ζοῦν ἅπαντες, Ἕλληνες καὶ Σέρβοι, Ρῶσοι καὶ Βούλγαροι, καὶ οἱ ἡρεμοὶ Ρουμᾶνοι ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αἰγίδα τοῦ Σεπτοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 11ου αἰῶνος ἤρχισαν οἱ μοναχοὶ νὰ περιέρχονται ἀπάσας τὰς χώρας τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ νὰ συλλέγουν ἐκ δωρεῶν καὶ ἀγορῶν ἱερὰ σκευὴ καὶ κειμηλία, κώδικας χειρογράφους μεμβρανίνους καὶ χαρτῶους, μεταφέροντες αὐτὰ εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν Σκηνώματα τῆς Ἱερᾶς Χερσονήσου.

Ὁ ζῆλος οὗτος τῶν μοναχῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἐκάστοτε διαρπαγὰς πολλῶν σκευῶν καὶ κειμηλίων ὑπὸ τῶν πειρατῶν, Σταυροφόρων, Καταλωνῶν καὶ Τούρκων δὲν ἐμειοῦτο, διετηρεῖτο μάλιστα πάντοτε ὁ αὐτὸς μέχρι τέλους τοῦ 19ου αἰῶνος.

Ἄφ' ὅτου ὁμοῦς ἤρχισαν οἱ μοναχοὶ νὰ μεταφέρουν ἐκ Ρωσίας ἱερὰ σκευὴ, ἄμφια καὶ εἰκόνας καὶ νὰ καταβάλλουν προσπαθείας ἀνταλλαγῆς εἰκόνων μετὰ παλαιῶν τοιοῦτων, χρησιμοποιοῦντες πολλὰκις καὶ χρήματα, ἔπαυσεν ὁ ζῆλος οὗτος τῶν μοναχῶν καὶ ἤρχισεν, ἀσθενὸς μὲν, θετικῶς δὲ ἡ διαλειπτικὴ μικροδιαρροὴ αὐτῶν. Οὕτω διέρρευσε καὶ ἀριθμὸς τις χειρογράφων εἰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης, ἄλλων μὲν δωρηθέντων ὑπὸ τῶν Ἁγιορειτῶν εἰς τοὺς Τσάρους διὰ τὰς χορηγούμενας εἰς αὐτοὺς ἀδείας πρὸς διενέργειαν ἀνὰ τριετίαν ἢ τετραετίαν ἐράνων εἰς τὴν Ἁγίαν τότε Ρωσίαν, ἄλλων δὲ ἐξ ἀγνοίας τῆς πολυτιμότητος αὐτῶν καὶ τῆς ἀφελείας τῶν μοναχῶν. Τέλος ὁ Καταστατικὸς Χάρτης περιώρισε τὴν διαρροὴν καὶ τὸ Ν. Διάγραμμα ἀπέκλεισε αὐτήν.

Τὸν 12ον αἰῶνα τὸ Ἅγιον Ὅρος ἀριθμεῖ 10.000 περίπου μοναχοῦς. Ὁ 13ος αἰὼν καλύπτεται ἱστορικῶς ἀπὸ βαθῆ σκότος. Πολιτικῶς παρουσιάζεται ὑπὸ τὸν Βονιφάτιον βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὸν Λατίνον Ἐπίσκοπον Σεβαστῆς.

Τὰ πειρατικά πλοῖα τοῦ βασιλέως ἐλεηλάτου τὰς Μονὰς καὶ τὰ Ἱερά Ἱδρύματα τοῦ Πρώτου. Τότε ἀφηρέθησαν ἐγγραφα τῶν Μονῶν καὶ διηρπάγησαν κειμήλια αὐτῶν.

Οὐκ ὀλίγα κακὰ ἐπήνεγκον καὶ οἱ Καταλανοὶ κατὰ τὴν θηριώδη ἐπιδρομὴν τῶν εἰς τὸ Ὅρος ἐν ἀρχῇ τοῦ 14ου αἰῶνος.

Οἱ ἀναλαβάνοντες τὴν δεσποτεῖαν τῆς Θεσσαλονίκης μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Λατίνων αὐτοκράτορες τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων καὶ ἰδιαιτέρως ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος, πολλὰ προσέφεραν τῇ Μονῇ Βατοπαιδίου.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα κατέρχονται καὶ οἱ Σέρβοι Στέφανος Δουσάν, Οὐγγησῆς καὶ Ἰωάννης Λάζαρος, ἀκολουθοῦν δὲ ἔπειτα οἱ Τοῦρκοι.

Οἱ 13ος καὶ 15ος αἰῶνες εἶναι μεστοὶ ἀπὸ σκληρὰν καὶ δυσβάστακτον βίαν. Ἠλαττωμένη κάπως αὕτη τὸν 16ον καὶ 17ον αἰῶνα, ἐμφανίζεται δεινὴ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 19ου αἰῶνος. Τότε καὶ πολλὰ κειμήλια τοῦ Ἁγίου Ὁρους διηρπάγησαν. Τὰ δὲ δεινὰ, ἅτινα ὑπέστησαν οἱ πρόγονοί μας, ἵνα διασώσουν τινὰ τῶν κειμηλίων καὶ τὰ Ἱερά αὐτῶν Σκηνώματα, δὲν περιγράφονται.

Τὸ 1912 τὸ Ὅρος καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑψώνεται ἡ κυανόλευκος, λύονται τὰ δεσμὰ καὶ πνέει ἄνεμος ἐλευθερίας.

Τὸ 1926 ψηφίζεται ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ὁ συνταχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀγιορειτῶν καὶ ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Καταστατικὸς Χάρτης, ὅστις καὶ τίθεται ἐν ἐφαρμογῇ καὶ τερατιζοῦνται αἱ ξένοι ἐπιδιώξεις καὶ αἱ διενέξεις τῶν μοναχῶν.

Τὸ 1969 ψηφίζεται τὸ Ν. Διάταγμα πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς κακοδιοικησεως καὶ διασφάλισιν τῶν διασωθέντων.

Τὸ Ἅγιον Ὅρος ἀπὸ τοῦ 9ου αἰῶνος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως διοικεῖται ὑπὸ τοῦ Πρώτου τῇ συμπαραστάσει συμπρακτόρων, ἀναλόγως πρὸς τὰ ἐκάστοτε ζητήματα, καὶ πολλάκις τῇ προτιμῆσει αὐτῶν.

Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐντεῦθεν ἐξασθενεῖ οὗτος καὶ διοικητικῶς καὶ οἰκονομικῶς, ἀποψιλοῦνται τῶν ἀποφασιστικῶν αὐτοῦ ἀρμοδιοτήτων ὑπὸ τῶν Ἠγουμενῶν καὶ προϊσταμένων, ἐκποιοῦνται τὰ εἰς αὐτὸν ἀνήκοντα Κελλία πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ Κοινοῦ χρέους. Ἀφηνεταὶ νὰ φέρῃ τὴν ράβδον, νὰ προεδρεύῃ τῶν συνεδριάσεων ἄνευ λόγου καὶ νὰ ἴσταιται κατὰ τὰς ἱεράς ἀκολουθίας καὶ λειτουργίας ἐν τῷ Ἱερῷ Βήματι.

Τὰ διοικητικὰ πράγματα τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἀναλαμβάνει ἡ Ἱερά Κοινότης ἢ ἀποτελουμένη ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

Εἰκ. 1. Τὰ ἐλληνικά ἀπελευθερωτικά στρατεύματα πρὸ τοῦ Καθολικοῦ καὶ τῆς Φιάλης (1912)

Τὸ 1783 κατὰ μῆνα Ἰούνιον ὁ Πατριάρχης Γαβριήλ ὁ Δ' διὰ σιγιλίου αὐτοῦ ρυθμίζει τὰς τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστασίας ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῆς, παγιοῖ τὸν ἐκ περιτροπῆς ἀριθμὸν τῶν Ἐπιστατῶν, τὴν προέλευσιν τῶν Πρώτων Ἐπιστατῶν, τὴν διάρκειαν θητείας ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουνίου π.ῆμ. μέχρι τῆς 31ης Μαΐου τοῦ ἐπιόντος ἔτους. Ἐπιβάλλει τὴν διατήρησιν πρα-

Εἰκ. 2. Ἡ ἐξ ἁγιορειτῶν ὀκταμελὴς ἐπιτροπὴ πρὸς σύνταξιν τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους μετὰ τοῦ πολιτικοῦ διοικητοῦ, κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς συνεδρίαν (1918)

κτικῶν τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τετραμερίζει τὴν σφραγίδα αὐτῆς, ἵνα ἕκαστος τῶν Ἐπιστατῶν κρατῆ ἀνὰ ἓν τμῆμα αὐτῆς.

Τὸ 1810 ἄνευ διατυπώσεων καὶ οὐδεμιᾶς ἐνεργείας ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ πασᾶ Θεσσαλονίκης ὁ θεσμὸς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ὡς ἔχει οὗτος μέχρι σήμερον.

ΟΙ ΚΤΗΤΟΡΕΣ

Παρακάμπτοντες τὰ παραδοσιακὰ τῆς Μονῆς εἰσερχόμεθα εἰς τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Λαύρας, μέρος τῆς ὁποίας μᾶς λέγει τὰ ἐξῆς: «Ὅταν ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἔκτιζε τὴν Λαύραν, παρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν τρεῖς ἄρχοντες Ἀδριανοπολίται ὀνομαζόμενοι οἱ Ἀθανάσιος, Ἀντώνιος καὶ Νικόλαος, ἔχοντες εἰς ἕκαστος ἀνὰ τρεῖς χιλιάδας ὑπέρπυρα, καὶ ἐπρότειναν εἰς αὐτὸν νὰ καταβάλωσι αὐτὰ καὶ νὰ μετᾶσχωσι τῶν κτητορικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Ἐκεῖνος ἀρνηθεὶς ἀπέστειλεν αὐτοὺς νὰ ὑπάγωσι νὰ ἀνακαινίσωσι τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, ἣτις εὑρίσκετο τότε κατεστραμμένη ὑπὸ τῶν πειρατῶν». Δὲν μᾶς λέγει ὅμως, πότε ἐγένετο ἡ πρότασις αὕτη

ὑπὸ τῶν τριῶν Ἀδριανοπολιτῶν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰδρύσεως, κατὰ τὰ μέσα, ἢ κατὰ τὸ πέρασ; Ἡμεῖς ἐπιεικῶς θὰ δεχθῶμεν τὸ 955 καὶ ὡς πέρασ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς τὸ 972, καὶ τοῦτο διότι δὲν φέρεται αὕτη ὑπογεγραμμένη εἰς τὸ Α΄ Τυπικὸν Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ, ἐνῶ φέρεται ἀμέσως εἰς διαφόρους ἐτέρας πράξεις. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῶν γνωματεύσεων τῶν διαφόρων Ἑλλήνων καὶ ξένων ἀρχαιολόγων, ἀναγαγόντων τὴν ἰδρυσιν τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς εἰς τὸν 10ον αἰῶνα.

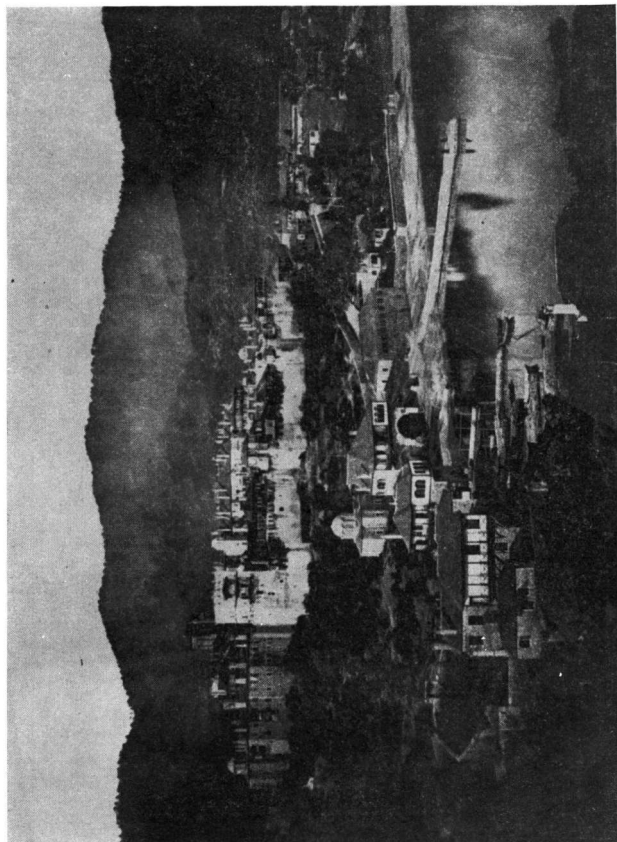
Ὡς ἐκ τούτου γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, τί ἀνεκαίνισαν οἱ τρεῖς Ἀδριανοπολιταὶ τὸν 10ον αἰῶνα καὶ ἐνεφανίζετο ὁ Νικόλαος ὡς ἡγούμενος τῆς Μονῆς, διεκδικῶν ἐκτάσεις καὶ ὑποθέσεις αὐτῆς καὶ μετέχων ἐπιτροπῶν τοῦ Πρώτου; Μόνον τὸ Καθολικὸν ἢ καὶ ἕτερα οἰκοδομήματα; Διότι προκειμένου νὰ δεχθῶμεν τὴν Μονὴν ὑφισταμένην μὲ προβολὴν ἡγουμένου καὶ μὲ ἐξουσιοδοτήσεις εἰς αὐτόν, εἶναι ἀνάγκη νὰ δεχθῶμεν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, ὅτι οἱ τρεῖς Ἀδριανοπολιταὶ δὲν περιορίσθησαν εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ μόνον, ἀνεκαίνισαν καὶ τὴν πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης πλευρὰν τῆς Μονῆς, τοὺς Πύργους Προδρόμου καὶ Μέγαν, τὸ τριγωνοειδὲς φρουριακὸν τεῖχος, τμήματα τοῦ ὁποίου σφῶζονται μεταξὺ τοῦ σημερινοῦ Ἀρχονταρικίου καὶ τοῦ Πύργου τοῦ Προδρόμου, τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν καὶ τὸν Πύργον τοῦ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, τὴν Κοινὴν Τράπεζαν, τὸ Κοινὸν μαγειρεῖον, τὸν φοῦρνον, τὸ πλυτήριο καὶ τὸν μύλον, διότι ἄνευ αὐτῶν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ λειτουργῇ ἡ Μονὴ καὶ νὰ διατηρῆται ἀμυνομένη καὶ σκανδαλωδῶς προβαλλομένη ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της εἰς τὰ ὄμματα τῶν πειρατῶν, οἵτινες τότε ἐδέσποζον τῆς Μεσογείου. Τοῦτο ἐνισχύεται καὶ ἐκ τῆς συνθέσεως τῆς χαλκογραφίας τῆς Μονῆς τοῦ 1792, τῆς ἐναποκειμένης ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν. Ἐφ' ὅσον μάλιστα οἱ Βατοπαιδῖνοὶ τότε προέβαλλον αὐτὴν εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον πρὸς διαφήμισιν καὶ πρὸς προσέλκυσιν προσκυνητῶν, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν ἄλλη νὰ εἶναι ἢ μορφή τῆς Μονῆς καὶ ἄλλα τὰ προβαλλόμενα.

ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Τὸν 11ον αἰῶνα τὸ Καθολικὸν κοσμεῖται καὶ διὰ μωσαϊκῶν, ὡς ὑποδεικνύουν τὰ διασωθέντα τοιαῦτα.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος συνιστᾷ εἰς τὸν Πρῶτον τοῦ Ἁγίου Ὁρους Νικηφόρον Α΄ νὰ ἐπιληφθῇ καὶ νὰ διευθετήσῃ τὴν ἐκκρεμοῦσαν ὑπόθεσιν τῶν δύο Μονῶν, τὴν μεταξὺ Βατοπαιδίου καὶ Φιλαδέλφου καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸ δίκαιον εἰς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου ὡς πολυάνθρωπον οὖσαν. Πολυάνθρωπον ὀνομάζει τὴν Μονὴν καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος.

Τὸν 12ον αἰῶνα τοποθετεῖται τὸ πρῶτον μαρμάρινον τέμπλον τοῦ Καθο-

Εἰκ. 3. Ὑ Απομνησ τῆς Μονῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνος

λικού ναοῦ. Ἔως τότε οἱ Βατοπαιδῖνοι ἐνέμενον εἰς τὸν ἀρχαῖον τρόπον τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ κυρίως ναοῦ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Τὸ 1313 ἐπὶ Ἀνδρονίку Παλαιολόγου ἀνιστορεῖται ὁ Καθολικὸς ναὸς ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Πανσελήνου. Τὸ 1314 καταπεσοῦσης τῆς Κοινῆς Τραπεζῆς ἐπανιδρύεται αὕτη, ὅπως καὶ τὸ ἐλαιοτριβεῖον, τὸ ὁποῖον τότε εὐρίσκετο ἐντὸς τῆς Μονῆς.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ἰδρύει τὸν Πύργον τῶν Ἰωαννῶν Χρυσοστόμου καὶ Θεολόγου, ὡς καὶ τὸν ἐν Κολιτσοῦ, τὸν φέροντα εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῶν τριῶν πατωμάτων αὐτοῦ ἀνά ἓν παρεκκλήσιον χωρητικότητος ἐνὸς ἱερέως καὶ δύο ψαλτῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἔρειπια μέχρι σήμερον σφῶζονται. Ὁ πύργος οὗτος ἔφερε καὶ ἐπιγραφὴν, ἣτις, καταπεσοῦσα, κατεχώσθη ὑπὸ τῶν ἔρειπίων.

Τὸ 1364 ὁ Ἰωάννης ὁ Οὐγγλεσης, ὡς βεβαιοὶ ὁ ἴδιος ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Σίμωνος Πέτρας χρυσοβούλλῃ αὐτοῦ, ἰδρύει τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Μονῆς.

Τὸ 1427 ἰδρύεται τὸ Κωδωνοστάσιον καὶ ὁ Πύργος τοῦ Κοινοῦ ὥρολογίου.

Τὸ 1496 ὁ Στέφανος Βοεβόδας, ἡγεμὸν τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδρύει τὸν Μέγαν Ἀρσανᾶν, ἐντειχίζων πλάκα μαρμαρίνην, φέρουσαν αὐτὸν καὶ τὴν Θεοτόκον.

Σκοτεινὸς μένει ὁ χρόνος τῆς ἰδρύσεως τοῦ Σκευοφυλακείου, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ 1627, ἡγουμενεύοντος τοῦ Θεοφάνους Ἱερομονάχου καὶ ἐπιστατοῦντος τοῦ Ἰωάσαφ μοναχοῦ, προστίθεται ὁ Νάρθηξ.

Τὸ 1524 καταπεσοῦσα ἡ Κοινὴ Τράπεζα ὑπὸ σεισμοῦ ἐπανιδρύεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σερρῶν Γενναδίου Βατοπαιδινοῦ.

Τὸ 1526 ὁ Νεάγγος Βοεβόδας, ἡγεμὸν τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδρύει τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας Ζώνης, τὸ Κοινὸν μαγειρεῖον, τὸν φοῦρνον, τὸ πλυντήριον καὶ τὸν μύλον, ἅτινα πλὴν τῆς Ἁγίας Ζώνης εὕρισκοντο μεταξὺ τοῦ Σκευοφυλακείου καὶ τοῦ σημερινοῦ Προσφορίου.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἰδρύονται τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ Καθολικοῦ παρεκκλήσια τῶν Ἁγίων Νικολάου καὶ Δημητρίου, καίτοι διὰ τὸ δεύτερον ὑποθέτω ὅτι εἶναι παλαιότερον.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἡγεμὸν τις τῆς Μολδοβλαχίας ἰδρύει τὸ ἐξαίρετον ἔργον, τοῦ ἡμῶρου ὑπογείου ὑδραγωγείου, ὕψους 1,60 καὶ πλάτους ἐνὸς μέτρου, τῆς Πηγῆς τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου, εὕρισκομένης νοτίως τῆς Μονῆς, καὶ τὸ ὑπόστεγον τοῦ φρέατος τὸ ὀνομαζόμενον Κρυολόγος, ὡς καὶ τὸ εὕρισκόμενον παρὰ καὶ ἔξωθεν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ματθαῖος ὁ Καντακουζηνὸς ἰδρύει τὴν φιάλην τοῦ Ἁγιασμοῦ μετὰ τέσσαρα θωράκια Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνος, προερχόμενα ἐξ ἀρχαίων ἐλληνικῶν τάφων.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἀποθνήσκει καὶ θάπτεται ἐν τῇ Μονῇ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μάξιμος ὁ Δ' καὶ ἰδρύεται ἐξῶθεν τοῦ δεξιοῦ χοροῦ τοῦ Καθολικοῦ τάφος ἀνιδωτὸς ἐζωγραφισμένος.

Τὸ 1654 ἀνιστορεῖται τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων.

Τὸ 1672 ἐπεκτείνεται πρὸς ἀνατολὰς ὁ Μέγας Ἀρσανῆς.

Τὸ 1678 ὁ Γρηγόριος Λαοδικεῖας, ἀδελφὸς τῆς Μονῆς καὶ ἐξαιρετος καλλιγράφος καὶ ζωγράφος, ἀφήσας ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἔργα τινὰ ιδιόχειρα, ἰδρύει καὶ ἱστορεῖ τὸ παρὰ καὶ ἄνωθεν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου παρεκκλήσιον τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τὸ ἐπονομαζόμενον τῆς Παραμυθίας.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἰδρύεται ἡ νοτιοανατολικὴ πλευρὰ τῆς Μονῆς ἢ μεταξὺ τοῦ πύργου τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ πύργου τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ἐξῶσται τῆς νοτιοανατολικῆς πλευρᾶς, τοὺς ὁποίους φέρει, εἶναι ἀποτελέσματα τῆς διευρύνσεως τῶν διαμερισμάτων τῶν ἐπανερχομένων ἡγουμένων, ὡς ὀνόμαζον αὐτοὺς ἐκ τῶν πλουσιωτάτων μετοχιῶν τῆς Μονῆς τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ, τῶν ἰδίων δὲ ἰδρύματα εἶναι καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ ἄρσανῆδες καὶ τὰ μονώροφα καὶ διώροφα σπιτάκια τῶν ἰδιωτικῶν κήπων, τοὺς ὁποίους διετήρουν πρὸς ἀσχολίαν αὐτῶν. Τοιαῦτα σπιτάκια συνήθισαν νὰ διατηροῦν καὶ οἱ μεταγενέστεροι μοναχοί.

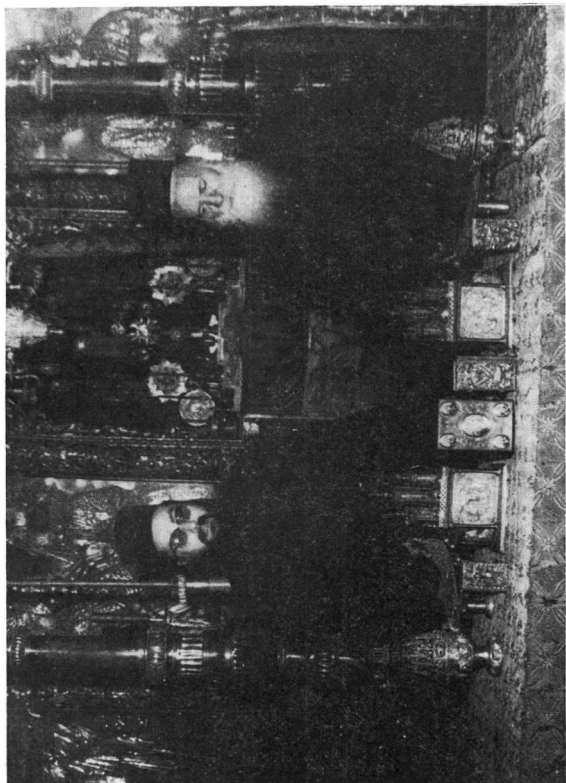
Τὸ 1683 ὁ ἀρχιμανδρίτης καὶ σκευοφύλαξ Χριστόφορος ὁ Βατοπαιδινὸς ἀνακαινίζει τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τὸ εὐρισκόμενον ἐξῶθεν τῆς Μονῆς, ὁ περὶ χῶρος τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖται σήμερον ὡς νεκροταφεῖον.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ νεκροταφεῖον τῆς Μονῆς μέχρι τοῦ 16ου αἰῶνος εὕρισκετο ἐντὸς τοῦ αὐλογύρου αὐτῆς καὶ ὀπισθεν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τοῦ Καθολικοῦ.

Τὸ 1708 ὁ Ἱερομόναχος Φιλόθεος ἰδρύει τὸν βορειοδυτικὸν πύργον τῆς Μονῆς.

Τὸ 1747 τῇ δραστηριότητι καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ Ἱερομονάχου Μελετίου Βατοπαιδινοῦ ἰδρύεται εἰς τὸν ἀπέναντι καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Μονῆς λόφος ἢ Ἀθωνιάς Σχολῆ, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια σφῶνται μέχρι σήμερον, λειτουργήσασα μέχρι τοῦ 1821. Αὕτη ἤνοιξε τὰς πύλας τῆς δαπάναις τῆς Μονῆς τὸ 1930, ὅχι πλέον εἰς τὸν ἀπέναντι τῆς Μονῆς λόφον, ἀλλὰ ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῆς καὶ ἐν τινι οἰκίᾳ τῆς Ἱερᾶς Σκῆτης τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, περιφερείας Καρυῶν, ἧτις καὶ συνεχίζει τὴν λειτουργίαν αὐτῆς τῇ συμβολῇ τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου εἰς τὴν μισθοδοσίαν τῶν καθηγητῶν. Ἡ Σχολὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν πνευματικὴν προβολὴν καὶ δρᾷσιν τῆς Μονῆς.

Τὸ 1760 ἀνιστορεῖται τὸ Μεσονυκτικόν, χῶρος τοῦ Καθολικοῦ μεταξὺ

Εἰκ. 4. Ὁ προηγούμενος Θεοφίλος καὶ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ὁ ἱερομόναχος Ἀθηναγόρας, ἐμβέτοντες εἰς προσκόννησιν τὰ ἅγια Λείψανα

τοῦ κυρίως ναοῦ καὶ Λιτῆς, ὑπὸ τῶν προηγουμένων Λεοντίου καὶ Στεφάνου εἰς ὃν εὐρίσκεται καὶ τάφος κτητορικός.

Τάφος τοιοῦτος εὐρίσκεται καὶ ἔσθθεν τοῦ τοίχου τῆς νοτίου πλευρᾶς τῆς Λιτῆς τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου, φέρων καὶ ἐπιγραφὴν.

Τὸ 1780 ἀνακαινίζεται τὸ ἔμπροσθεν τῆς θύρας τῆς Μονῆς εὐρισκόμενον κίосκι ὑπὸ Κοσμᾶ Μοναχοῦ, καὶ τὸ 1960 ἀνακαινίζεται τὸ δάπεδον αὐτοῦ, ἡ στέγη καὶ αἱ τρεῖς πλευραὶ αἱ ἄνωθεν τοῦ δαπέδου, ὡς εἶχον τὸ πρότερον.

Τὸ 1782 κατεδαφίζεται ἐν μέρει τὸ ἄνω μέρος τοῦ βορειοδυτικοῦ πύργου καὶ ἰδρύεται ἐπ' αὐτοῦ τὸ σημερινὸν ἄρχονταρίκιον, ἐπεκτεινόμενον καὶ πρὸς ἀνατολάς, καὶ μολυβδοσκεπάζεται.

Τὸ 1785 καίονται τὰ ἔμπροσθεν καὶ ἄνωθεν τῆς κοινῆς τραπέζης δωμάτια, εἰς τὰ ὁποῖα διέμενον ὁ ἐκάστοτε σκευοφύλαξ τῆς Μονῆς καὶ διὰ συνεισφορᾶς τῶν πατέρων τῆς Μονῆς ἀνακαινίζονται αὐτά.

Τὸ 1786 ἀνιστορεῖται ἡ κοινὴ τράπεζα. Τὸ 1787 διολύεται τὸ μαρμάρινον τέμπλον τοῦ Καθολικοῦ καὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τοποθετεῖται τὸ σημερινὸν ξυλόγλυπτον.

Τὸ 1788 ὁ Μητροπολίτης Δράμης Γεράσιμος ἰδρύει καὶ ἵστορεῖ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, καὶ βραδύτερον ὁ κάτωθεν αὐτοῦ χῶρος ρυθμίζεται εἰς παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀνιστορεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ὁ Καθολικὸς ναός. Τὸ 1794 ἀνακαινίζεται τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας Ζώνης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος Σφζουπόλεως Θεοφίλου.

Τὸν 18ον αἰῶνα ἀποθνήσκουσι καὶ θάπτονται ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἰδρύνονται τάφοι τῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Μοξίμου τοῦ Δ' καὶ Κυπριανοῦ τοῦ Βατοπαιδίου, Ἀντιοχείας Γερασίμου καὶ Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου, τοῦ καὶ ἀμειλίκτως καταδιώξαντος τὸν σοφώτατον καὶ πολυμαθέστατον καὶ δυσνόητον εἰς τοὺς Ἁγιορείτας Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, σχολάρχην τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς. Ἐν τῷ ἀρχεῖφ τῆς Μονῆς καὶ ἄνωθεν τῶν ἐρμαρίων αὐτοῦ εὐρίσκεται τοῦ τελευταίου πατριάρχου τὸ ὥρολόγιον, ἀγιορειτικῆς τέχνης μετὰ καλύμματος, φέροντος ἐπιγραφὴν καὶ μεταφερθέντος ἐκεῖ ἐκ τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς.

Τὸ 1806 ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀβράμιος ὁ Βατοπαιδινός, ἐφημέριος τῶν ἐν Βιέννῃ Ὀρθοδόξων, κομίζει ἰδίαις δαπάναις ἐξ αὐτῆς καὶ τοποθετεῖ εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ παλαιοῦ τὸ σημερινὸν κοινὸν ὥρολόγιον, τὸ δὲ προϋπάρχον προσφέρει εἰς τὸν πασᾶν Θεσσαλονίκης τὸ 1811, τῇ αἰτῆσει αὐτοῦ.

Τότε διαλύεται καὶ ἡ φιάλη τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ Ματθαίου Καντακουζηνοῦ καὶ ἰδρύεται ἡ πολυκίονος σημερινὴ τοιαύτη, τὰ δὲ θωράκια τῆς παλαιᾶς καὶ τὸ μαρμάρινον τέμπλον τοποθετοῦνται εἰς ἀντικατάστασιν τῶν παλαιῶν,

ὡς φράγματα εἰς τὰ κάτω διάκενα τῶν κίωνων Λιτῆς καὶ νάρθηκος τοῦ Καθολικοῦ.

Τὸ 1816 τοποθετεῖται τὸ ξυλόγλυπτον τέμπλον εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας Ζώνης, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν Κ. Καλοκύρην θεωρεῖται τὸ τρίτον ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ἀπὸ τεχνικῆς καὶ τεχνοτροπίας, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον καὶ

Εἰκ. 5. Ἡ φιάλη τῆς Μονῆς

ὠραιότερον τῆς Μονῆς Βατοπαιδίου ἐκ τῶν ὀκτῶ ξυλόγλυπτων τέμπλων αὐτῆς.

Τὸ 1820 ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος ὁ Καρπενησιώτης ὁ Βατοπαιδινὸς ἰδρύει τὸ Ἰσόγειον τῆς σιταποθήκης, τὸ χρησιμοποιούμενον σήμερον ὡς ἀποθήκη ξυλείας.

Τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Σκαρλάτος Βοεβόδας ὁ Καλλιμάχης, ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδρύει ἄνωθεν αὐτοῦ τὴν σιταποθήκην, τὴν ὁποίαν ἀργότερον ἡ Μονὴ μετέβαλεν εἰς κριθαποθήκην καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ὡς ἀποθήκη ξυλείας.

Τὸ 1822 καταπεσὼν ὁ ἔμπροσθεν τῆς ἐξωθύρας τῆς Μονῆς τροῦλλος, τῇ ἐπιβουλῇ τῶν Τούρκων, ἐπανιδρύεται ἀμέσως. Πρόκειται διὰ «Τὰ Προπύλαια τῆς Μονῆς».

Τὸ 1841 ἀνιστορεῖται ὁ νάρθηξ τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνιστόρησις, ὅτε τὸ 1923 προσῆλθον εἰς τὴν Μονήν

ἵνα μονάσω, δὲν ὑφίστατο κἄν. Τὸ 1945 καίεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο καὶ τὸ συνεχόμενον διαμέρισμα τοῦ κοιμητηριάρη καὶ ἀνακαινίζεται ἡ στέγη καὶ τὸ τέμπλον αὐτοῦ.

Τὸ 1843 ἀνιστοροῦνται ὁ νάρθηξ τοῦ Καθολικοῦ καὶ τινες τοιχογραφίαι Ἁγίων τῆς Λιτῆς.

Τὸ 1848 ἰδρύεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Μοδέστου εἰς τὸ Χατουλαριὸν παρὰ τὸν Σταῦλον.

Τὸ 1858 ἰδρύεται τὸ σημερινὸν νοσοκομεῖον καὶ γηροκομεῖον, τὸ ἐφαπτόμενον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἐξωτερικῶς καὶ ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῆς Μονῆς.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι ξυλόγλυπτα τέμπλα πρὸ τοῦ 1700 ἐν Ἁγίῳ Ὅρει δὲν ὑπάρχουν. Τεχνῖται τοιούτων τέμπλων ἀπαντοῦν ἐν τῷ ἀρχεῖφ τῆς Μονῆς Δοχειαρίου δύο μοναχοὶ Χελανδαρινοὶ κελλιῶται, χωρὶς νὰ ἀναφέρεται ἐν αὐτῷ, ἂν οὗτοι ἦσαν Σέρβοι ἢ Ἕλληνες.

Τὸ 1864 ἰδρύεται ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Μονῆς· μετ' οὐ πολὺ καίεται μέχρι τοῦ πύργου τῶν παρεκκλησιῶν Ἁγίου Μηνᾶ καὶ Ἁγίων Θεοδώρων, ἐπανιδρύεται δὲ ἀμέσως καὶ μολυβδοστεγάζεται.

Τὸ 1869 ἰδρύεται ὁ ἔξωθεν τῆς Μονῆς καὶ πρὸς βορρᾶν εὐρισκόμενος ἀλευρόμυλος με μπουράτα δι' ἄλευρα λευκὰ καὶ πιτυροῦχα καὶ διὰ σεμιγδάλι καὶ μπουλγοῦρι, κινούμενος ἀργότερον διὰ ρεύματος.

Τὸ 1877 ἰδρύεται δυτικῶς τῆς Μονῆς τὸ κιόσκι τοῦ φρέατος, εἰς τὸ ὁποῖον τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τελεῖται ἁγιασμός καὶ ἀκολουθεῖ ἡ λιτάνευσις τῆς εἰκόνης τῆς Θεοτόκου τῆς Βηματαρίσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως πέριξ τῆς Μονῆς.

Τὸ 1882 ὁ ἀρχιμανδρίτης Παγκράτιος ὁ Βατοπαιδινὸς ἰδρύει τὰ ἐκατέρωθεν τῶν Κατηχομένων παρεκκλήσια τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τῶν Ἁγίων Ἀρχαγγέλων καὶ τὸ ἔξωθεν τῆς Μονῆς Ἁγίου Χαραλάμπους.

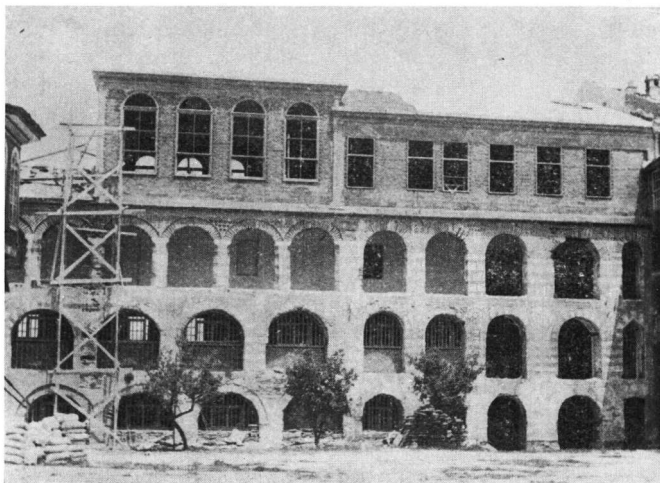
Τὸ 1890 διοχετεύεται καὶ ἕτερον ὕδωρ εἰς τὴν Μονὴν ἐξ ἐτέρας πηγῆς τῆς Σκήτης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ διανέμεται εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Μονῆς.

Τὸ 1893 ὁ ἐξ Ἴμβρου ἀρχιμανδρίτης Χρύσανθος ἰδρύει δαπάναις τῆς Μονῆς τὰ ἀψιδωτὰ εἰρείσματα, τὰ ἀρχόμενα ἐξωτερικῶς καὶ ἐνσωματούμενα ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς, ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ Ἀρχονταρικίου μέχρι τοῦ πύργου τῆς ταράτσας τοῦ Συνοδικοῦ, πρὸς στερέωσιν αὐτῆς.

Τότε κατεδαφίζει καὶ τὰ παλαιὰ Συνοδικὰ καὶ ἰδρύει νέα μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐκσυγχρονισμένα, ἤτοι: μεγάλην αἶθουσαν ὑποδοχῆς, αἶθουσαν συνεδριάσεων, γραφεῖον διοικούσης ἐπιτροπῆς, γραφεῖον γραμματέως, αἶθουσαν ἀναμονῆς, κυλικεῖον· τὸν δὲ χῶρον, ἐνθα εὐρίσκετο τὸ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τὸ ἐντὸς τῆς Μονῆς, μετέτρεψεν εἰς κελλᾶριον τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς.

Ἐκ τοῦ παρεκκλησίου αὐτοῦ προέρχεται ἡ ἐξ ἀβεστοκονιάματος εἰκόν των Ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, ἐξαιρετικῆς τέχνης τοῦ 12ου αἰῶνος, φυλασσομένη ἐν τῷ ἀρχεῖφ τῆς Μονῆς.

Εἰκ. 6. Ἡ προποληθεῖσα (1966) καὶ ἀνακαινοθεῖσα πτέρυξ τῆς Μονῆς ἐνθα θὰ στεγασθοῦν πλὴν των ἄλλων ἢ βιβλιοθήκη καὶ τὸ ἀρχεῖον

Τὰ ἀνωτέρω Συνοδικὰ τὴν 9ην Φεβρουαρίου τοῦ 1966 ἐκάησαν καὶ ἰδρύνονται σήμερον δαπάναις τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου ὡς ἦσαν τὰ πρότερα κατὰ τι χαμηλότερα, καὶ ἐλπίζεται μέχρι τέλους τοῦ 1971 νὰ ἔχωσι περατωθῆ.

Ὁ αὐτὸς ἀρχιμανδρίτης ἴδρυσε καὶ τὰ δωμάτια ὑπνου τοῦ Συνοδικοῦ, τραπεζαρίαν πανηγύρεως, τραπεζαρίαν ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ μικράν, μαγειρεῖον πανηγύρεως, μαγειρεῖον συνοδικαρίων, νιπτήρας καὶ ἀποχωρητήρια.

Ὁ αὐτὸς ἐπίσης πρὸς στερέωσιν τῆς βορείου πλευρᾶς, ἀπὸ τοῦ πύργου τῆς ταράτσας τοῦ Συνοδικοῦ μέχρι τοῦ πύργου τῆς Παναγίας, ἐπενέδυσεν ἐξωτερικῶς μὲ τετραγώνους ἐπιμήκεις λίθους ὄλον τὸ πλάτος καὶ μῆκος αὐτῆς.

Ὁ ἴδιος ἔκλεισε τὴν ἐσωτέραν κυρίαν θύραν τῆς Μονῆς καὶ ἠνοιξε τὴν σημερινὴν τοιαύτην, τὴν φέρουσαν χρονολογίαν 1897.

Ὁ αὐτὸς κατηδάφισε τὴν σιταποθήκην καὶ τὰ πατητήρια, τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὸν ἔσωθεν καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ διαδρόμου τῆς εἰσόδου τῆς Μονῆς

χῶρον, καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς σιταποθήκης τὸ 1894 ἱδρύσκει τὸν φοῦρνον, εἰς δὲ τὸν διάδρομον τῆς παλαιᾶς θύρας τὸ κοινὸν μαγειρεῖον.

Τὸ αὐτὸ ἔτος κατηδάφισε τὰ μεταξὺ τοῦ Σκευοφυλακείου καὶ τοῦ σημερινοῦ Προσπορίου εὐρισκόμενα οἰκοδομήματα, ἦτοι: τὸ κοινὸν μαγειρεῖον, τὸν φοῦρνον, τὸ πλυντήριον καὶ τὸν μύλον, μετὰ τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι εὐρίσκοντο ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας καὶ ὁσάκις ἔπνεεν ἄνεμος νότιος ἐγέμιζεν ἡ ἐκκλησία καπνόν.

Τὸ αὐτὸ ἔτος κατηδάφισε καὶ τοὺς τέσσαρας πατριαρχικοὺς τάφους καὶ εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν ἱδρύσκει τὸ παράρτημα τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Τότε καὶ τὸν ἐντὸς τῆς Μονῆς εὐρισκόμενον σταῦλον, ἀριστερὰ τοῦ διαδρόμου τῆς νέας εἰσόδου καὶ πρὸς βορρᾶν καὶ κάτωθεν τοῦ ἀρχονταρικίου, μετέτρεψεν εἰς οἶναποθήκας.

Οὗτος προέβη καὶ εἰς ἑτέραν ἐνέργειαν. Ἐμάζευσεν ὅλα τὰ ἀσήμια τὰ κατὰ τὴν κρίσιν του ἄχρηστα, τὰ ἔδωκεν εἰς χρυσοχόους καὶ ἐξ αὐτῶν κατεσκεύασαν μίαν γλάστραν μεγάλην, μετὰ τετράγωνον ἐμβασδόν, μετὰ μίαν λεμονιανὴν μεγαλοπρεπεστάτην, μετὰ κλάδους, φύλλα καὶ λεμόνια καὶ μετὰ ἐπὶ κηροπήγια ἅπαντα ἀργυρᾶ, ἡ ὅποια χρησιμοποιεῖται τρεῖς τοῦ ἔτους, ἦτοι τῶν Θεοφανείων, τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ, καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, καὶ τοποθετεῖται ἔμπροσθεν τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνης τῆς Βηματαρίσεως, ὁσάκις αὕτη κατὰ τὰς ἀνωτέρω ἑορτάς εὐρίσκεται τοποθετημένη ἐξωθεν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Ἐσαύτως κατεσκεύασε φιάλην ἁγιασμοῦ μετὰ καλύμματος ἀργυροῦ μεγαλοπρεπεστάτην, ἐσωτερικῶς ἐπίχρυσον, κατὰ τι μικροτέραν τοῦ φυσικοῦ μεγέθους κολυμβήθρας, ἣτις χρησιμοποιεῖται δις τοῦ ἔτους, ἦτοι τῶν Θεοφανείων καὶ τὴν Τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὅταν τελοῦνται ἁγιασμοί.

Τὸ 1899 ἱδρύεται ἄνωθεν τῆς σιταποθήκης τοῦ Σκαρλάτου Καλλιμάχη ἑτέρα σιταποθήκη καὶ ἡ ὑπάρχουσα μετατρέπεται εἰς κριθαποθήκην.

Τὸ 1900 ἀνακαινίζεται ὁ ναὸς τοῦ μονυδρίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Βισθωνίδος.

Τὸ 1901 ἱδρύεται νοτίως καὶ ἐξωθεν τῆς Μονῆς τεράστιον οἰκοδόμημα, τὰ πατητήρια αὐτῆς. Ἀκολούθως ἱδρύεται καὶ ἡ παρὰ τὴν θάλασσαν χορταποθήκη, λιθοκτιστος μετὰ πέτρων πελεκητῆν, ἡ ὅποια καίεται τὸ 1911.

Τὸ αὐτὸ ἔτος διοχετεύεται ὕδωρ εἰς τὴν Μονὴν ἐξ ἑτέρας πηγῆς τῆς Σκήτης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ διανέμεται εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Μονῆς. Τότε ἱδρύεται καὶ ἡ μεγάλη δεξαμενὴ διὰ τὰς ἐνδεχομένας πυρκαϊάς.

Τὸ 1908 εἰς τὸ ἐξωθεν καὶ ἄνωθεν τῆς Μονῆς κάθισμα ἀνακαινίζεται τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου.

Τὸ 1914 ἱδρύεται ἐξωθεν τῆς Μονῆς τὸ ἠλεκτρικὸν μηχανοστάσιον μετὰ μηχανὴν 55 ἵππων καὶ ἠλεκτροτροφοδοτεῖ ὁλόκληρον τὸ συγκρότημα τῆς Μονῆς μέχρι τοῦ 1954.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ Μονὴ μέχρι τινὸς διετήρει καὶ ἡλεκτροκίνητον ζυμωτήριον.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ πολλὰ ἕτερα οἰκοδομήματα ἰδρύθησαν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῆς Μονῆς, ἀναγόμενα χρονολογικῶς μεταξὺ τοῦ 1850 καὶ τοῦ 1930, διαφόρων χρήσεων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς μετὰ τῶν προδηλωθέντων ἀνήρχετο τὸ 1933 εἰς 72 οἰκοδομήματα, πλὴν τῶν δύο Σκητῶν καὶ τῶν 25 Κελλίων τῆς Μονῆς.

Ἐπίσης πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι τὰ ἀνωτέρω οἰκοδομήματα δὲν ἐγένοντο μόνον διὰ τεχνικῶν καὶ ἐργατικῶν χειρῶν, ἀλλὰ συνέβαλον εἰς τὴν ἀνέγερ-γερσίν των μεγάλως καὶ αἱ λεγόμεναι παγκοινιαί.

Παράληψις θὰ ἦτο νὰ μὴ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι εἰς τὸ ἀδελφῶτον τῆς Μονῆς κατὰ περιόδους ἐνεφανίζοντο μοναχοὶ ζωγράφοι, γλύπται, ξυλουργοί, σιδηρουργοί, ἱεροράπται καὶ ράπται, ὑποδηματοποιοί, κτίσται καὶ πάσης φύσεως ἐπαγγελματίαι, πολλῶν τῶν ὁποίων διεσώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα. Λόγιοι καὶ ψάλται ἐξαιρετικοὶ οὐδέποτε μέχρις ἐσχάτως διέλειπον.

Ἀχρονολόγητοι μένουσι ὁ πύργος τῆς Παναγίας καὶ ὁ πύργος τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Δὲν παραλείπομεν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι τὸ τριγωνοειδὲς φρουριακὸν τεῖχος τῆς Μονῆς ἐσωτερικῶς καὶ θεμέθλως πρὸ τῆς οἰκοδομικῆς ἐξελιξέως τῆς Μονῆς ἔφερον ἀνά μίαν σειρὰν ἰσογείων μικρῶν κελλίων, ἔνθα ἐκοιτανίζοντο καὶ ἤσκούντο τότε σωματικῶς καὶ πνευματικῶς οἱ πλειστοὶ τῶν μοναχῶν.

ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟΙ ΑΓΙΟΙ

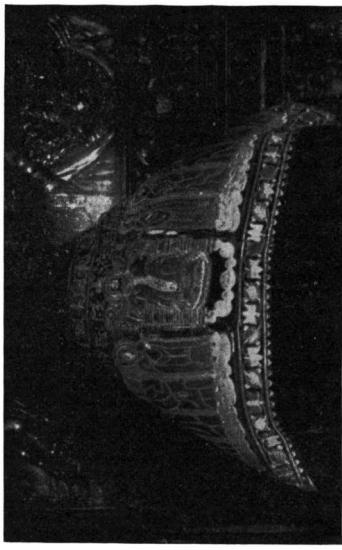
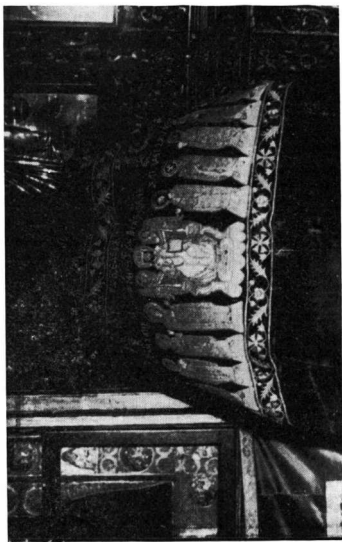
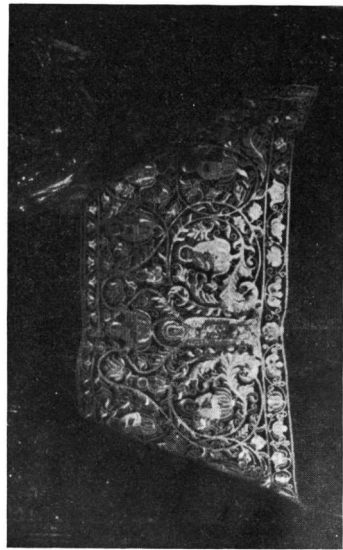
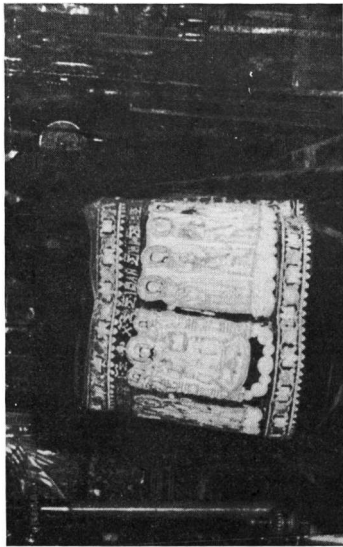
Τοιοῦτον ἦτο τὸ τεράστιον συγκρότημα τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, τὸ ὅποσον ἀνεδείχθη οὐχὶ μόνον δι' ἐξαιρετοῦ δραστηριότητος, ἀλλὰ καὶ δι' ὑψηλῆς ἀρετῆς καὶ πνευματικότητος, δείγματα τῆς ὁποίας εἶναι πολυάριθμοι ἄνδρες, ὡς οἱ κάτωθι.

Α'. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Γραικὸς ὁ Βατοπαιδινός, ὁ ὁποῖος ἀπησχόλησε τὸν καθηγητὴν τῆς θεολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Γρηγόριον Παπαμιχαήλ καὶ ὁ ὁποῖος ἐορτάζεται μεγαλοπρεπῶς ὑπὸ τῶν θρησκευόντων ἐν Ρωσίᾳ.

Β'. Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Βατοπαιδινός, διδάσκαλος τοῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, ὁ προσενηγκῶν πολλὰ καὶ οὗτος ἐν Ρουμανίᾳ.

Γ'. Ὁ Ἅγιος Μακάριος ὁ Μακρῆς ὁ Βατοπαιδινός, ὁ διατελέσας καὶ ἡγούμενος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, γράψας καὶ λόγους θεολογικούς.

Δ'. Ὁ Ἅγιος Σάββας ὁ Βατοπαιδινός, τοῦ ὁποίου τὸν βίον ἔγραψεν ὁ

Εἰκ. 7-10. Εἰκονογραφικὰ θέματα ἀρχιερατικῶν φέλωντων Γρηγορίου Λαοδικεῖας

πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φιλόθεος (βλέπε και κώδικα χειρόγραφον Μονῆς ὑπ' ἀριθ. 97).

Ε'. Ὁ Ἅγιος Εὐθύμιος ὁ Βατοπαιδινός, ὁ και ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ὑποστάς τὸν διὰ πνιγμοῦ θάνατον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τὸ Ἄκρωτήριον Καλαμίτιου, τοποθεσίαν περιφερείας Μονῆς, ἔχουσαν παρὰ τοῦτο εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἐξέχοντα τῶν ὑδάτων βράχον, ὅστις μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν ἀλιέων ὀνομάζεται «ἡγούμενος».

Στ'. Ὁ Ἅγιος Γεννάδιος ὁ Βατοπαιδινός, ὁ Δοχειάρχης.

Ζ'. Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Βατοπαιδινός.

Η'. Ὁ Ἅγιος Ἀγάπιος ὁ Βατοπαιδινός.

Θ'. Ὁ Ἅγιος Εὐδόκιμος ὁ Βατοπαιδινός καὶ τινες ἕτεροι τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα παραλείπω.

Παράλειψις ἀνευλαβῆς θὰ ἦτο νὰ μὴ συμπεριλάβωμεν και τοὺς δύο πνευματικούς βλαστοὺς τῆς Μονῆς Σάββαν και Συμεὼν τοὺς κτήτορας και ἀγίους τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Χελανδαρίου, οἵτινες, ὡς ἀναφέρεται, ἐκάρησαν μοναχοὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος και πνευματικῶς ἡσκήθησαν και κατηρτίσθησαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Βατοπαιδίου, ἦτις και τοὺς ἐχορήγησε τὸν μελισσῶνα αὐτῆς «εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Μονὴ διεξεδίκει ἐδαφικούς χώρους», ἵνα ἐκεῖ ιδρῦσῃ τὴν Μονὴν Χελανδαρίου μετὰ τῆς ὁποίας ἔκτοτε διατηρεῖται και ἡ παραδελφοσύνη τῶν δύο ἀδελφῶν Μονῶν. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γεννῶνται δύο ἐρωτήματα. Τὸ μὲν ἐν εἶναι, ἐὰν δεχθῶμεν ὅτι οὗτοι εἶχον καρῆ μοναχοὶ εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, διατί ἡ Μονὴ Βατοπαιδίου θὰ ἐχορήγει εἰς αὐτοὺς τὸν μελισσῶνα αὐτῆς, ἵνα ιδρῦσῃ τὴν Μονὴν Χελανδαρίου και δὲν θὰ παρέπεμπεν αὐτοὺς εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, νὰ ὑποβάλῃσι τὸ αἶτημα αὐτῶν; Και τὸ ἕτερον εἶναι, διατί ἡ Μονὴ Χελανδαρίου ἀπὸ τοὺς παραδελφικούς δεσμοὺς τοὺς ὁποίους διετήρησε και διατηρεῖ μετὰ τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, δὲν ἐπεφύλαξε μέρος αὐτῶν και μετὰ τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος; Ἐὰν ὁ Συμεὼν ἦτο Ἅγιος, και εἶναι, ὁ Σάββας ἦτο και εἶναι ἀγιώτερος και σοφώτερος και πολιτικώτερος, και δὲν θὰ παρέλειπε τὴν ἠθικὴν ταύτην ὑποχρέωσιν, ἐφ' ὅσον ὄλως ἰδιαιτέρως ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, ἦτις τὸν ἐγαλοῦχησε και τὸν ἔθρεψε πνευματικῶς μέχρι σημείου, ὅστε τὸν πνευματικὸν πλοῦτον του νὰ διαχύσῃ και εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα ἐξ ἧς ἐθνικῶς προήρχετο. Ἐνεκα τούτου θέλωμεν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι οὗτοι, ἐὰν ἐκάρησαν μοναχοὶ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐκάρησαν μικρόσχημοι, ἀνεδείχθησαν δὲ μεγαλόσχημοι εἰς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, καθ' ὅσον ἡ διάκρισις μικροσχημοῦ και μεγαλοσχημοῦ ὑπῆρχε πολὺ πρὸ τοῦ 12ου αἰῶνος. Διὰ τοῦτο μὲ τὴν προθυμίαν ἐχορήγησεν ἡ Μονὴ τὸν μελισσῶνα αὐτῆς εἰς αὐτοὺς.

Οἱ ἀνωτέρω Ἅγιοι ἐξῆσαν ἐν τῇ Μονῇ, οἱ μὲν δύο πρῶτοι τὸν 12ον

Εἰκ. 11. Παναγία ἡ Ὁδηγήτρια

αἰῶνα, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 17ου αἰῶνος.

ΣΚΗΤΑΙ ΚΑΙ ΚΕΛΛΙΑ

Ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ Μονὴ ἔχει καὶ δύο Σκήτας, μίαν ἰδιόρρυθμον, τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μὲ 25 Καλύβας ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς Μονῆς, καὶ μίαν κοινόβιον ἐν τῇ περιφερείᾳ Καρυῶν, τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου τὴν ἐπιλεγομένην τοῦ Σεραγίου μὲ τεράστιον καὶ μεγαλοπρεπέστατον ναόν, ἴσως τὸν μεγαλύτερον τῶν Βαλκανίων, ρωσικοῦ ρυθμοῦ, μὲ ἐξαιρετον ξυλόγλυπτον τέμπλον καὶ πλουσιωτάτας εἰκόνας, πολλαὶ τῶν ὁποίων ἀργυραὶ ἐπίχρυσοι, μὲ τεράστιον κωδωνοστάσιον, μὲ 25 κώδωνας καὶ μὲ κοινὸν ὠρολόγιον διπλῆς ὥρας. Καὶ ἐπίσης μὲ τὰ ἐξῆς παρεκκλήσια:

Α'. Τῶν Ἁγίων Πάντων.

Β'. Τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ.

Γ'. Τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.

Δ'. Τοῦ Ἁγίου Βικεντίου.

Ε'. Τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Στ'. Τοῦ Ἁγίου Πέτρου τοῦ Ρώσου.

Ζ'. Τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας καὶ

Η'. Τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου.

Ἀμφότεραι αἱ Σκήται μὲ προϊόντα ρυθμὸν βαίνουσιν εἰς ἐρήμωσιν.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀνωτέρω Σκητῶν ἡ Μονὴ ἔχει καὶ 25 κελλία ἀνταγωνιζόμενα εἰς ἐρήμωσιν τὰς Σκήτας· παλαιότερον ἡ Μονὴ εἶχε περισσότερα.

Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τὰ 12 εὐρίσκονται νοτίως τῆς Μονῆς, τὰ 8 πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἐν τῇ περιοχῇ Κολιτσοῦς, τὰ 2 ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Γυφτάδικα παρὰ τὰ Παντοκρατορινὰ σύνορα καὶ τὰ 3 ἐν τῇ περιοχῇ Καρυῶν.

Ἐν Καρυαῖς ἡ Μονὴ διατηρεῖ καὶ Ἀντιπροσωπεῖον μὲ ὠραιότατον ναόν, ἔχει δὲ ἐπίσης δύο καταστήματα, ἐν εὐρύχωρον μὲ αὐλὴν καὶ ἐν μικρόν, ἀμφότερα παρὰ τὸ ἱεροκοινοτικὸν μέγαρον.

Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἄνωθεν τῆς ὁδοῦ Βατοπαιδίου - Καρυῶν ἔχει ἓνα λειβάδιον μὲ φράκτην ἐκ καστανεῶν καὶ μὲ πηγὴν ὕδατος.

Ἡ Μονὴ κατέχει δασοπεριοχὴν περίξ αὐτῆς ἐκ 15.000 στρεμμάτων, τῆς ὁποίας τὸ ἐν τρίτον εἶναι ἐκ καστανεῶν καὶ τὰ δύο τρίτα ἐκ ποικίλων ἀγρίων δένδρων.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΕΙΣΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΕΞ ΑΓΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΔΩΡΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΟΝ
ΚΑΙ Η ΕΝΑΠΟΜΕΙΝΑΣΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΧΕΙΡΑΣ ΑΥΤΗΣ

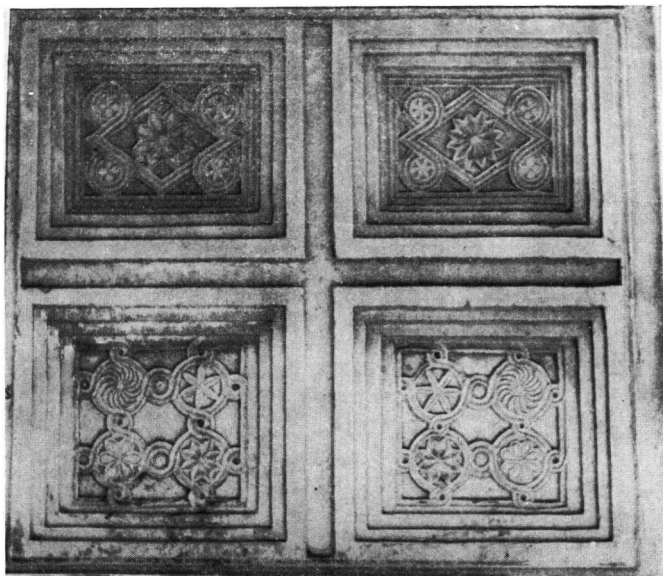
Ἡ συντήρησις τῶν ἀδελφῶν, οὐχὶ τῶν 800, τοὺς ὁποίους ἠρίθμει αὕτη τὸν 12ον αἰῶνα, καὶ τοῦ οἰκοδομικοῦ συγκροτήματος, ἡ φιλοξενία τῶν προσκυνητῶν καὶ τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον αὐτῆς, ὡς καὶ ἡ ἔκδηλος ἐθνικὴ μετὰ ταῦτα δρᾶσις, ἐπέβαλον εἰς τὴν Μονὴν τὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργήσῃ καὶ μετοχιακὰς περιουσίας, ἄλλας ἐξ ἀγορῶν καὶ ἄλλας ἐκ δωρεῶν. Τοιαῦται εἶναι αἱ κάτωθι:

1. Τὸ Μετόχιον Προσφόριον, ἡ σημερινὴ Οὐρανούπολις.
2. Τὸ τοῦ Τζενογλάβου, μετὰ τῶν Μονῶν Ἁγίου Παύλου, Καρακάλλου καὶ Φιλοθέου.
3. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος εἰς Κασσάνδραν.
4. Ἡ Μονὴ Ἁγίων Ἀναργύρων περιφερείας Δράμας.
5. Τὸ Μετόχιον Πρόβλαξ, τὰ σημερινὰ Νέα Ρόδα.
6. Τὸ χωρίον Ζαβερνίκεια μετὰ τῆς περιοχῆς καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, παρά τὸν Στρυμῶνα.
7. Τὸ χωρίον Σέμελτον μετὰ τοῦ πύργου, τῶν προνομίων καὶ τῆς νομῆς αὐτοῦ, παρά τὸν Στρυμῶνα.
8. Τὸ Καλλίδριον Βοτίτζα μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προκαθημένων.
9. Τὸ χωρίον Χοζολίβον μετὰ τῆς περιοχῆς, τοῦ πύργου αὐτοῦ, τοῦ κατάρρεοντος ὕδατος καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ἀμφότερα παρά τὸν Στρυμῶνα.
10. Τὸ μετόχιον τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προκαθημένων καὶ τῶν ἀμπέλων, παρά τὸν Στρυμῶνα.
11. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου μετὰ τῶν οἰκημάτων αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ.
12. Τὸ χωρίον Κριμωτᾶ, ἐν τῇ περιοχῇ Καπελτζοῦ.
13. Τὸ Ραφαήλιον εἰς τὴν πλατεῖαν Τούμπας.
14. Τὸ μετόχιον τῶν Ἁγίων Θεοδώρων τοῦ Λεονταρίου ἐν Κασσάνδρᾳ.
15. Τὸ μετόχιον Ἁγίου Μάμαντος καὶ Ἁγίου Γεωργίου μετὰ τῶν παροίκων.
16. Τὸ μονύδριον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄλμυροῦ.
17. 370 μόδια γῆς πλησίον τῆς Ἀμαξίνας, παρά τὴν Ἱερισσόν.
18. Τὸ μονύδριον τῆς Θεοτόκου τῆς Σηλαιωτίσσης πλησίον τῶν Σιδηροκαυσίων τῆς Ἱερισσοῦ.
19. Τὸ μετόχιον Κουτουλᾶρ πλησίον τοῦ χωρίου Κομητίσσης.
20. Ἡ νῆσος Ἀμμουλιανή.
21. Τὸ μετόχιον ἐν Περιθωρίῳ τοῦ Σαλαμᾶ.
22. Τὸ μονύδριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν Καλαμιτσίῳ Ξάνθης καὶ ἡ ἐν Σελαρίῳ γῆ 300 μοδίων.
23. Ἡ Πλανηνὴ τῆς Βοῦς, τὸ πηγᾶδι καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ξάνθης.

24. Ἡ Μονὴ τοῦ Σωτῆρος ἐν Θεσσαλονίκῃ.
25. Ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.
26. Ἐπτὰ οἰκῆματα εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον Θεσσαλονίκης.
27. Τέσσαρα ἀνωγειοκατώγια εἰς τὸν Ἅγιον Μηνᾶν Θεσσαλονίκης.
28. Ὁ ναὸς Ὁδηγητρίας καὶ οἰκῆματα ἀνωγειοκατώγια καὶ χαμαίγια ἐντὸς τοῦ Κάστρου τῶν Σερρών.
29. 120 χωράφια 1.398 μοδίων ἐν Σέρραις.
30. Ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου τῆς Καμαριωτίσσης ἐν Θεσσαλονίκῃ.
31. Τὸ ἡμισυ τοῦ χωρίου Γαλλικοῦ Θεσσαλονίκης.
32. Τὸ ἕτερον ἡμισυ χωρίον τοῦ Γαλλικοῦ Θεσσαλονίκης.
33. Ἡ Μονὴ τῆς Ψυχωστρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει.
34. Τὸ Μετόχιον ἐν Βεροῖα μετὰ τῶν προσόντων καὶ πάντων τῶν κτημάτων αὐτοῦ.
35. Εἰς Καλαμαρίαν τὸν Ἅγιον Μάμαντα μετὰ τοῦ πύργου καὶ γῆς 300 μοδίων.
36. Τὸ Μετόχιον Ἑρμουλείας μετὰ τοῦ πύργου καὶ τῶν προσόντων αὐτοῦ.
37. Τὸ Ζευγηλατεῖον εἰς τὸ Τζάνου.
38. Μετόχιον ἐν Λήμνῳ.
39. Ἡ γῆ τοῦ Φουρκοπούλου πλησίον τοῦ Θεοῦ ἐν Ζίχνα.
40. Ἡ Ἄραγοβαντισία.
41. Ἡ Ἐλεανὴ πλησίον τῆς Πετριτζῆς, «ὅσα καὶ ὅποια εἶναι».
42. Τὸ εἰς τὸ Στούμπου μετόχιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου μετὰ τῆς περιοχῆς καὶ τῆς νομῆς καὶ τοῦ ἐντὸς τῆς Ζίχνας ἀνωγειοκατωγείου οἰκῆματος.
43. Αἱ εἰς τὴν Ζίχνα ὑποστάσεις καὶ
44. Τὸ ἐκεῖσε Ζευγηλατεῖον.
45. Ἡ Μονὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τοῦ Μαύρου Μάλου ἐν Κωνσταντινουπόλει, μεθ' ὧν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εἰς τὴν Ἡράκλειαν καὶ τὴν Χαριούπολιν.
46. Τὸ περὶ τὴν Χρυσὴν Πύλιν.
47. Ἡ τετάρτη μερὶς τῆς περὶ τὴν Πύλιν τῶν Κυνηγῶν Καμάρας.
48. Ἡ εἰς Χρυσούπολιν γῆ τῆς Ἄλευρους μετὰ τοῦ πλησίον αὐτῆς Κάστρου ἐτέρας γῆς.
49. Τὸ Ραφαήλιον ὄλον καὶ τοῦ Κριμωτᾶ καὶ τὸ χωρίον τοῦ Μαυροφόρου ἢ Καγιχίστα.
50. Τὸ Μετόχιον πλησίον τοῦ Μάμαντος 24.000 μοδίων.
51. Τὸ πρινάριον μετὰ τοῦ χειμαδιοῦ πλησίον τοῦ Γαλλικοῦ Θεσσαλονίκης.
52. Τὸ βιβᾶριον τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τέλειον καὶ ὀλόκληρον μετὰ τῆς ἀρχαίας προνομῆς καὶ περιοχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς παντὸς γένους θαλαττίας ἐν Ξάνθῃ.

53. Τὸ Μονύδριον τοῦ Τιμίου Προδρόμου μεθ' ἑνὸς περιβολίου ἐκ διαφόρων δένδρων, ἄλλων τόπων καὶ ἑνὸς ἀμπελῶνος.
 54. Μετόχιον ἕτερον Μουδρου ἐν Λήμνῳ μετὰ δέκα παροίκων.
 55. Μετόχιον ἐν Λήμνῳ 2.000 μοδίων μετὰ τοῦ πύργου αὐτοῦ.
 56. Τὸ Παλαιοχώριον τὰ Σωσιανᾶ εἰς τὸν Λαγκαδᾶ με ὄλην τὴν γῆν.

Εἰκ. 12. Θωράκιον παλαιοχριστιανικῆς τέχνης πρὸ τοῦ Καθολικοῦ (7ου αἰῶνος)

57. Τὸ ἡμισυ χωρίον τοῦ Λάντζου μετὰ τῶν παροίκων αὐτοῦ, τῆς σημερινῆς Ρεντίνας.
 58. Μετόχιον εἰς Βελιγράδιον.
 59. Μετόχιον εἰς Βοδενά.
 60. Μετόχιον εἰς Καλλίπολιν.
 61. Μετόχιον εἰς Τραπεζοῦντα.
 62. Μετόχιον εἰς Μυτιλήνην.
 63. Μετόχιον εἰς Ἄρταν.
 64. Μετόχιον εἰς Νοβόμπερτον.
 65. Ἡ Μονὴ Κοτινῆς.

66. Μετόχια ἐν Θεσσαλονίκη.
67. Ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Κυριακῆς εἰς Ἀθήνας.
68. Μετόχιον ἐν Ἄφουσια.
69. Τὸ Μονύδριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου τῆς Μπουροῦς.
70. Τὸ Μετόχιον ἐν Μουντανίοις Προύσης.
71. Μετόχιον Ραχωνίου Θάσου.
72. Μετόχιον Λιμένος Θάσου.
73. Μετόχιον Καλαμῶν.
74. Μετόχιον Σάμου.
75. Τὸ Μετόχιον Σουφλᾶριον ἐν Χαλκιδικῇ, ἀγορασθὲν τὸ 1903 παρὰ τῆς Μονῆς τῇ παρακλήσει τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Ἑλληνος Προξένου Θεσσαλονίκης ἀντὶ 40.000 λιρῶν Τουρκίας, ἀπὸ τὸν Ἑβραῖον Μοδιάνον.
76. Μετόχιον εἰς Ἰατρούπολιν.
77. Μετόχιον εἰς Δράνουβον.
78. Μετόχιον εἰς Αἶνον.
79. Μετόχιον εἰς Λουκουβίικια Χαλκιδικῆς.
80. Μετόχιον εἰς Μελένικον.
81. Μετόχιον εἰς Τρίκαλα.
82. Μετόχιον εἰς Ἀχινοῦ.

Μετόχια Μονῆς ἐν Ρουμανία

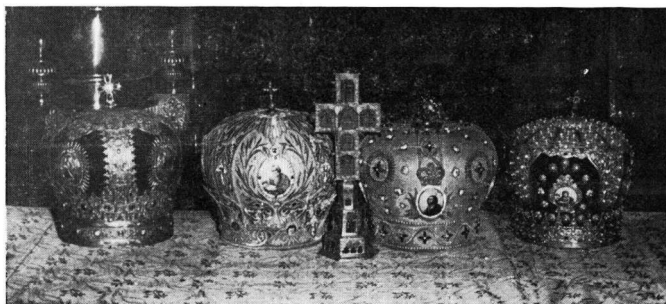
83. Ἡ Μονὴ Γκόλιας μετὰ τριῶν χωρίων ἐν Βεσσαραβία.
84. Ἡ Μονὴ Ἁγίου Νικολάου ἐν Μύρα Βεσσαραβίας.
85. Ἡ Μονὴ Πρετζίστας ἐν Βεσσαραβία.
86. Ἡ Μονὴ Ρακετώσσης.
87. Μουσῖαι Ρακετώσσης.
88. Μουσῖαι Γκόλιας.
89. Μουσῖαι Σκήτης Φατατζοῦνι.
90. Μουσῖαι Μονῆς Μύρων.
91. Μουσῖαι Μονῆς Πρετζίστας Φωζάνης.

Ἀκίνητα ἐν Θεσσαλονίκη

92. Πολυκατοικία Ἀριστοτέλους 18.
93. Πολυκατοικία Παύλου Μελά 22.
94. Πολυκατοικία Τσιμισκῆ 68.
95. Πολυκατοικία Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Αἰμιλιανοῦ Γρεβενῶν 29, κτισθεῖσα ὑπὸ τῆς Μονῆς καὶ
96. Τὰ 19/32 τῆς νησίδος Ἄντᾶ Μπουροῦς περιελθόντα εἰς τὴν Μονὴν ἐκ κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ Γέροντος Ἰγνατίου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω 96 Μετοχίων τῆς Μονῆς σήμερον εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς εὐρίσκονται μόνον τὰ κάτωθι:

1. Τὸ Οἰκοδομικὸν Συγκρότημα τοῦ Μετοχίου Ἑρμουλείας καὶ ἡ δασοπεριοχὴ αὐτοῦ, ἀποτελουμένη καθ' ἡμᾶς μὲν ἐκ 14.000 στρεμμάτων κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν δὲ ἐποικισμού Χαλκιδικῆς ἐξ 11.000.

Εἰκ. 13. Μίτραι πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως

2. Αἱ εἰσπράξεις ἐκ τοῦ βιβαρίου τῆς Βισθωνίδος κατὰ 60⁰/₁₀.
3. Τὸ Μονύδριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τὸ εὐρισκόμενον ἐντὸς αὐτοῦ.
4. Τὸ Μετόχιον Καλαμῶν, τὸ ἀποτελούμενον ἐκ δύο οἰκιῶν ἐτοιμορρόπων, ἐνὸς μικροῦ ναυδρίου τῆς Θεοτόκου τῆς Ἑσφαγμένης καὶ 75 στρεμμάτων γῆς ἐξ ἐσπεριδοειδῶν, ἐλαιῶν καὶ ἀμπελώνων.
5. Τὸ Μετόχιον Σάμου ἐξ ἐνὸς μικροῦ ναυδρίου τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ καὶ τριῶν-τεσσάρων τεμαχίων γῆς.
6. Πολυκατοικία Ἀριστοτέλους 18 ἐν Θεσσαλονίκῃ.
7. Ἑτέρα Πολυκατοικία Παύλου Μελά 22 ἐν Θεσσαλονίκῃ.
8. Τρίτη Πολυκατοικία Τσιμισκῆ 68 ἐν Θεσσαλονίκῃ.
9. Τετάρτη Πολυκατοικία Νικηφόρου Φωκᾶ καὶ Αἰμιλιανοῦ Γρεβενῶν 29 ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ
10. Τὰ 19/32 τῆς νησίδος Ἄντᾶ Μπουροῦς.

Τὰ δύο προσοδοφόρα καὶ μεγαλύτερα ἐκ τῶν 96 μετοχίων τῆς Μονῆς, ὁ Ἅγιος Μάμας καὶ τὸ Σουφλάριον, ἐδόθησαν ὑπὸ τῆς Μονῆς εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον, ἵνα ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτὰ πρόσφυγας ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἀνέκαθεν κυριαρχικὰ τῆς Μονῆς δικαιώματα ἐπὶ τοῦ βιβαρίου τῆς Βισθωνίδος.

Τὰ δύο Μετόχια τῆς Θάσου, τὸ Προσφόριον, τὴν Ἀμμουλιανήν, τὴν Ἑρμουλείαν, τὸν Πρόβλακα καὶ τὴν Καλαμαριὰν ἀπῆλλοτριώσεν τὸ Ἑλλη-

νικόν Δημόσιον και άλλα μὲν παρεχώρησεν εἰς ἀκτήμονας, εἰς ἄλλα δὲ ἐγκατέστησε πρόσφυγας. Τὰ 120 χωράφια ἐπώλησεν ἡ Μονὴ τὸ 1821 ὡς παθητικά.

Τὰ ἐν Ρουμανίᾳ ἠρπάγησαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἀρχῶν και ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν οἱ μοναχοί. Δὲν ἔμειναν δὲ ἀμέτοχοι εἰς διαρπαγὰς και οἱ ὄμοροι κάτοι και μετὰ τῶν μικρῶν μετοχιῶν αὐτῆς.

Τὰ δὲ λοιπὰ μεγάλα μετόχια ἠρπάγησαν ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς κατακτητὰς και θεματάρχας.

Αἱ δωρεαὶ πρὸς τὴν Μονὴν και αἱ ἀγοραὶ αὐτῆς δὲν περιορίζοντο μόνον εἰς τὰ ἀκίνητα περιουσιακά, ἐπεξετείνοντο και εἰς ἄλλα εἶδη.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς ἀριθμεῖ σήμερον 1.750 περίπου χειρογράφους κώδικας και 10.000 περίπου ἔντυπα βιβλία. Οἱ 500 περίπου τῶν χειρογράφων κωδίκων, κατὰ τὸ πλεῖστον μεμβράνινοι, προέρχονται ἐκ δωρεῶν βασιλέων, πατριαρχῶν, ἐπισκόπων και μεγάλων ἀρχόντων ἢ προσωπικοτήτων· οἱ δὲ λοιποὶ κώδικες ὡς και τὰ ἔντυπα προέρχονται ἀπὸ ἀδελφούς τῆς Μονῆς, και δὴ μετὰ τὸ 1453, ὅτε εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς τὴν Μονὴν ὁ ἰδιόρρυθμος βίος και οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἔδρων πνευματικῶς ἐλευθέρως. Ἐγραφον και ἠγόραζον βιβλία, ἐνεπλουτίζον τὰς ἰδιωτικὰς τῶν βιβλιοθήκας μὲ ἀμπολλα και ποικίλα βιβλία, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν τὰ βιβλία αὐτῶν ἐνετάσσοντο ὑπὸ τῆς Μονῆς εἰς τὴν κοινὴν αὐτῆς βιβλιοθήκην.

Πρέπει νὰ σημειωθῆ ἔνταῦθα, ὅτι ἔντυπά τινα και ἐλάχιστα χειρόγραφα ἔχουσιν ἐνταχθῆ και ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς παλαιᾶς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἐντὸς τῆς ὁποίας εὐρίσκετο και μέρος ἐντύπων βιβλίων ἐκ τῆς δωρεᾶς τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη, ἅτινα φέρουσι και τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ.

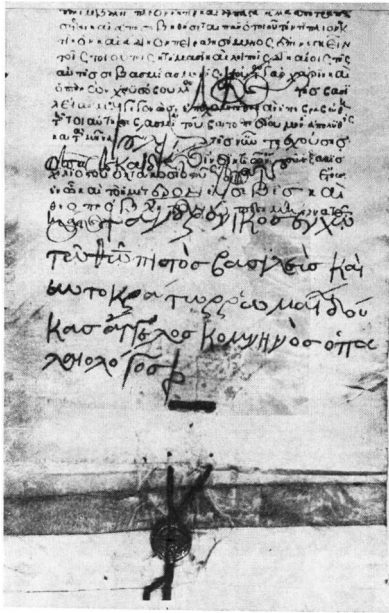
Ἐκ τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς Μονῆς ἀξιόλογοι εἰσιν οἱ κάτωθι:

1. Ἡ Γεωγραφία τοῦ Στράβωνος Κλαυδίου Πτολεμαίου, ἀντίγραφον τοῦ 11ου ἢ 12ου αἰῶνος. Λέγομεν τοῦ 11ου ἢ 12ου αἰῶνος, διότι οἱ ἐπιστήμονες εἶναι διηρημένοι. Περιέχει τοὺς χάρτας Εὐρώπης, Ἀσίας και Ἀφρικῆς, φθάει μέχρι τῆς Κεϋλάνης, δὲν περιέχει τοὺς χάρτας τῶν Βρετανικῶν Νήσων. Δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν οἱ τότε κάτοικοι νὰ περάσῃ διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς γεωγραφικὰς του μελέτας; Κατὰ τὴν καθαρογραφήν ἢ ἀντιγραφὴν περιέπεσαν τὰ σχετικὰ φυλλάδια; Ἄγνωστον.

2. Ἡ Πεντάτευχος, ἀντίγραφον τοῦ 11ου αἰῶνος περιέχον 152 εἰκονογραφίας σχετικὰς μὲ τὸ κείμενον, ἐξαιρετικῆς τέχνης. Εἶναι ἀπὸ τὰ ὀλίγα τόσον πλουσίως εἰκονογραφημένα χειρόγραφα εἰς τὰς βιβλιοθήκας ὀλοκληρου τοῦ Κόσμου.

3. Εὐαγγέλιον, ἀντίγραφον τοῦ 11ου αἰῶνος, μὲ χρυσὰ γράμματα και τινὰς εἰκονογραφίας δεσποτικῶν ἑορτῶν· ἐν ἀρχῇ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν και τινῶν ἑτέρων ἐν τέλει ἐπὶ χάρτου.

4. Τὸ Ψαλτήριον τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἀντίγραφον τοῦ 11ου αἰῶνος, φέρον καὶ τινὰς εἰκονογραφίας τῆς ζωῆς τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐτέρας εἰς τὸ τέλος ἐπὶ χάρτου, τὸ προσέφερον οὗτος εἰς τοὺς προγόνους τοῦ Μακαρίου Θεσσαλονίκης, ὅστις ἔρχεται εἰς τὴν Μονὴν συναποκομιζῶν τοῦτο μετὰ τῆς βιβλιοθήκης του, ἐγκαταβιοῖ εἰς αὐτήν, ἀποθνήσκει καὶ μένει τὸ

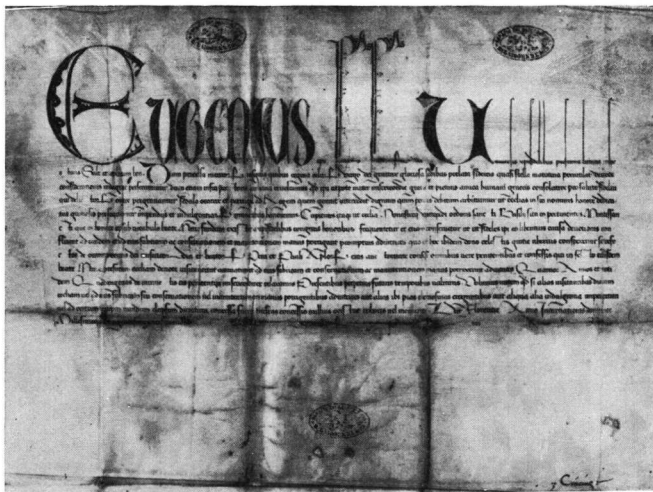
Εἰκ. 14. Τὸ τέλος χρυσοβούλλου λόγου με χρυσὴν βούλλαν καὶ ὑπογραφήν:
 «† Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αυτοκράτωρ
 Ρωμαίων, δοῦκας Ἄγγελος Κομνηνὸς ὁ Παλαιολόγος»

Ψαλτήριον εἰς τὴν Μονὴν. Φέρει καὶ σχετικὴν πληροφορίαν καὶ ὑπογραφήν τοῦ Βασιλέως.

5. Φυλλὰς τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ 17ου αἰῶνος χαρτῶα τοῦ Γάνου καὶ χώρας Ἰακώβου, ἰδιόχειρος καὶ δῶρον αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην Παρθένιον, φέρουσα τοὺς Ἁγίους Χρυσόστομον, Βασίλειον καὶ Γρηγόριον τὸν Διάλογον καὶ τὰς Λειτουργίας αὐτῶν, προμετωπικᾶ

ποικίλματα, γράμματα κεφαλαία ωραιότατα και ἐπιγραφὴν μὲ χρονολογίαν.

6. Φυλλὰς τῆς Θείας Λειτουργίας Γρηγορίου Λαοδικεῖας χαρτῶα τοῦ 17ου αἰῶνος, φέρουσα τοὺς Ἁγίους Χρυσόστομον καὶ Βασίλειον καὶ τὰς Λειτουργίας αὐτῶν μὲ κεφαλαία γράμματα πολύχρωμα ωραιότατα.

Εἰκ. 15. Γράμμα τοῦ πάπα Ρώμης Εὐγενίου Δ' πρὸς τὴν Μονὴν Βατοπαιδίου, τοῦ ἔτους 1439

7. Κώδικες τοῦ Μ. Ἀθανασίου.
8. Τὸ ἱατρικὸν τοῦ ἱατροῦ Ἀετίου Ἀμιδηνοῦ τοῦ ἐκ Μεσοποταμίας, ζήσαντος τὸν βον αἰῶνα.
9. Κώδικες τοῦ Μ. Βασιλείου.
10. Κώδικες Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
11. Κώδικες τοῦ Γρηγορίου Νύσσης.
12. Οἱ ἀντιγραφέντες Κώδικες ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ καὶ οἱ διὰ δαπάνης αὐτοῦ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· ἐξαιρετικοὶ Κώδικες μεγάλωμοι.
13. Ἡ ἐξάβιβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου.
14. Κώδικες Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.
15. Κώδικες τοῦ Θεοδωρήτου Κύρου.
16. Κώδικες τοῦ Εὐσεβίου Παμφύλου.

17. Κώδικες τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.
18. Πλεῖστοι Κώδικες τῶν Εὐαγγελίων.
19. Ὁ Κώδιξ τῶν λόγων Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.
20. Ὁ Κώδιξ τοῦ Ὁμήρου, χαρτῶς καὶ
21. Ὁ μουσικὸς μέγας μεμβράνινος κώδιξ τοῦ 11ου αἰῶνος.

Ἡ Μονὴ ἔχει καὶ 25 εἰλιτάρια Λειτουργίας.

Χ ρ υ σ ό β ο υ λ λ α

Τῶν Βασιλέων Ἀνδρονίκων Παλαιολόγων Β', Γ' καὶ Δ'.

Τοῦ Ἰωάννου Παλαιολόγου τοῦ πρεσβυτέρου.

Τοῦ Ἰωάννου Οὐγγλεση.

Τοῦ Στεφάνου Δουσάν.

Τοῦ Ἀσάν καὶ τινων ἐτέρων.

Τὰ ἀνωτέρω χρυσοβούλλα ἐξεδόθησαν ἐπ' ὀνόματι τῆς Μονῆς πρὸς διασφάλισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς ἐπὶ τῶν κτηματικῶν περιουσιῶν ἢ καὶ δωρεῶν αὐτῶν εἰς τὴν Μονήν.

ΚΕΙΜΗΛΙΑ, ΕΙΚΟΝΕΣ, ΑΓΙΑ ΛΕΙΨΑΝΑ

Ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν ἡ Μονὴ τὸν 13ον αἰῶνα εἶχεν ἀποστερηθῆ ὑπὸ τῶν πειρατῶν τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ κειμηλίων αὐτῆς, πλὴν τῆς ὑπὸ τῶν μοναχῶν κρυβείσης εἰκόνας τῆς Θεοτόκου τῆς Βηματάρισσης καὶ ἑνὸς μικροῦ κιβωτιοῦ, περιέχοντος χῶμα καὶ αἷμα ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ φέροντος ἐξωτερικῶς διαφόρους παραστάσεις ἀπὸ τὸ μαρτύριον καὶ τὴν ζῶν τῶν Ἁγίων. Τοῦτο κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους θεωρεῖται ἀρχαιότερον ἐξ ὅλων ὅσα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἡ Μονή.

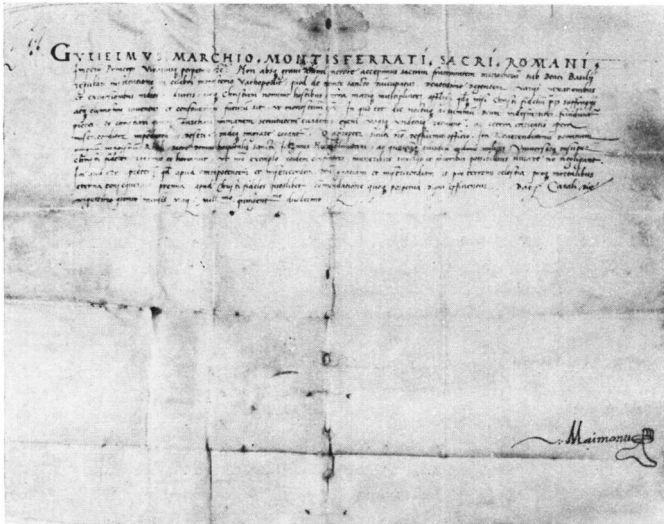
Ἡ Βηματάρισσα, κατὰ τὸν καθηγητὴν καὶ ἀκαδημαϊκὸν σήμερον κ. Ἄ. Ξυγγόπουλον, εἰς τὸ πρόσωπόν της φέρει τρία, τέσσαρα ἐπιζωγραφήματα, τὰ ὅποια προσέθετεν ἡ ἄγνοια τοῦ μοναχοῦ, ἵνα παρουσιάσῃ τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐκφραστικότερον, διότι ἀπεμαυροῦτο ἐκ τῶν πολλῶν ἀσπασμῶν. Ἡ εἰκὼν αὕτη κάτωθεν τῆς σημερινῆς ἐπαργυρώσεως φέρει ἑτέραν λεπτοτάτην ἐπίχρυσον, εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ὁποίας ὑπάρχει μεγαλογράμματος ἐπιγραφή ἐκ κυανοῦ σμάλτου, ἣτις διαλαμβάνει, ὅτι ἐγένετο ἐπὶ ἡγουμένου μᾶλλον Δοσιθέου, ἵνα προστατεύῃ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς. Ἡ κεντρικὴ σημερινὴ ἐπαργύρωσις εἶναι τοῦ 16ου αἰῶνος, ἡ πρώτη περιθωριακὴ τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἡ δευτέρα περιθωριακὴ τοῦ 19ου αἰῶνος. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἀνάγουν εἰς τὸν 11ον αἰῶνα.

Τὸν 14ον αἰῶνα, ὡς διέσωσεν ἡ παράδοσις, ἀγοράζει ἡ Μονὴ παρὰ τῶν Νορμανδῶν τὰς ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας Θεσσαλονίκης διαρπαγείσας εἰκόνας τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Φιλοξενίας τοῦ Ἀβραάμ, τὰς τοποθετη-

μένας σήμερον ἔμπροσθεν τῶν ἀνατολικῶν κίωνων τοῦ Καθολικοῦ ναοῦ τῆς Μονῆς.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα οἱ ἐκ Σερρῶν συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ προσφέρουσιν εἰς τὴν Μονὴν τὴν διπρόσωπον εἰκόνα τὴν ἐκ λίθου στεατίτου, τὴν φέρουσιν ἐπὶ τῆς μιᾶς ὄψεως τὴν Ὁδηγήτριαν, ἐπὶ

Εἰκ. 16. Γράμμα τοῦ Gualtiero Marchio Montisferrati Sacri Romani πρὸς τὴν Μονήν, τοῦ ἔτους 1520

δὲ τῆς ἐτέρας Στρατηλάτας Ἁγίους ἐφίππους, ἔχουσιν τὰ περιθώρια ξύλινα, φέροντα ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ὄψεως τοὺς 12 Ἀποστόλους, ἐπὶ δὲ τῆς ἐτέρας Στρατηλάτας Ἁγίους.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν ἢ Παπαδοπουλίνα τὰς δύο εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου, φερούσας περιθώρια ἐπάργυρα μὲ φωτοστέφανα ἐν μέρει καὶ ἐπισμαλτωμένα. Εἰς τὸ κάτω μέρος ἡ μία φέρει ἐπιγραφὴν, τμήμα τῆς ὁποίας ἐλλείπει. Ἀμφότεραι εὑρίσκονται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα προσφέρονται εἰς τὴν Μονὴν αἱ φορηταὶ μωσαϊκαὶ εἰκόνας τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἁγίας Ἄννης κρατούσης τὴν Θεοτόκον, ἀκαθορίστου αἰῶνος.

᾽Ωσαύτως καὶ αἱ δύο εἰκόνες τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐκ λίθου στεατίτου καὶ τοῦ Δωδεκαόρτου ἐκ λίθου ἀχάτου, ἀκαθορίστου αἰῶνος.

Ὅμοιως καὶ τὰ κατὰ παράδοσιν Νινία τῆς Βασιλίσσης Θεοδώρας, εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου, αἵτινες εἶναι ἔργα δύο ζωγράφων καὶ χρυσοχοϊκῆς τέχνης τεσσάρων ἐποχῶν.

*Εἰκ. 17. Τὰ Νινία τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας.
Φορηταὶ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου*

Αἱ ἔξ ἀνωτέρω εἰκόνες προέρχονται ἐξ Ἰωαννίνων, ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ.

Ἐπίσης ὁ Ἄνδρόνικος Παλαιολόγος προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν τὴν οἰκογενειακὴν τῶν Ἀνακτόρων εἰκόνα τῶν Ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου, ἣτις εὑρίσκεται τοποθετημένη σήμερον εἰς τὸν ἀριστερὸν θρόνον τοῦ Καθολικοῦ.

Ὡς ἔχομεν ἐκ τῶν παραδεδομένων, τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς προσέφερεν εἰς τὴν Μονὴν μωσαϊκὴν εἰκόνα Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, μεγάλης ἀξίας ἔργον, ἣτις καὶ ἐφυλάσσετο ἐν τῇ Μονῇ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Ἡ Μονὴ ἔχουσα ἐνδιαφέροντα διὰ τὰ ἐν τῇ Βεσσαραβίᾳ αὐτῆς εἰσοδήματα, παρεκάλεσε τὸν τότε ἐπισκεφθέντα αὐτὴν πρέσβυν τῆς Ρωσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ ταῦτα. Ἐκεῖνος ἀπεδέχθη, ἡ δὲ Μονὴ θέλουσα νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ τὸν ἠρώτησε, τί δῶρον ἐπιθυμεῖ νὰ τοῦ κάμῃ· ἐκεῖνος, περιελθὼν τὰς εἰκόνας τοῦ ναοῦ, ἐζήτησεν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν καὶ προσέφερον ἡ Μονή. Ἐκείθεν ἡ εἰκὼν αὕτη ἐνεφα-

νίσθη εις τὸν Καναδᾶν καὶ ἐκ τοῦ Καναδᾶ, ὡς ἔχομεν πληροφορίας, ἔλαβε τὴν ἄγουσαν διὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην, ὅπου καὶ εὐρίσκεται σήμερον.

Ἐκτὸς τῆς εἰκόνας ταύτης ὁ Ἰωάννης Καντακουζηνὸς προσέφερεν εἰς τὴν Μονὴν καὶ τὸν πρῶτον Ἐπιτάφιον τοῦ σκευοφυλακείου, φέροντα τὸν Ἰησοῦν, τὰ τέσσαρα σύμβολα τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ διὰ γραμμάτων τὴν δωρεάν αὐτοῦ. Ὁ αὐτὸς προσέφερε καὶ ἓν ὠμοφόριον μέγα, τοῦ ὁποίου τὸ ἀρχικὸν ὕφασμα δὲν διεσώθη. Διεσώθησαν ὅμως οἱ σταυροὶ καὶ αἱ ταινίαι αὐτοῦ ἐπὶ ἐτέρου ὑφάσματος λευκοῦ, δύο Εὐαγγέλια, πιθανὸν καὶ περισσότερα, φυλασσόμενα ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ, καὶ πολλὰ ἕτερα κειμήλια, ἅτινα τὸ 1821 διηρπάγησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν ἓν λάβαρον, διὰ τὴν τέχνην τοῦ ὁποίου ἀναφέρω εἰς ἄλλο σημεῖον.

Ὁ ἴδιος προσφέρει καὶ δύο Εὐαγγέλια, πιθανὸν καὶ περισσότερα, ἅτινα φυλάσσονται ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ καὶ ἕτερα πολλὰ διαρπαγέντα τὸ 1821 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Τοῦ ἴδιου σφύζονται καὶ δύο ἀναλόγια ξυλόγλυπτα ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τῆς Ἁγίας Ζώνης, φέροντα τοὺς 24 οἴκους καὶ τινὰς παραστάσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Θωμᾶς ὁ Πρελοῦμπος προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν ἓν Ἅγιον Ποτήριον μετὰ καπακίου, ἀργυροῦν, ἐπίχρυσον, κατάστικτον ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ ἐκ μαργαριτῶν. Ἐπὶ τοῦ καπακίου εἰκονίζεται θρόνος καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου ὁ Ἰησοῦς εὐλογῶν. Ἐπὶ τῆς βάσεως φέρεται ἐπιγραφήν.

Πιθανὸν πολλὰ τῶν ἐξ Ἰωαννίνων προερχομένων ἀντικειμένων νὰ προέρχωνται ἐξ αὐτοῦ, διότι καὶ οὗτος ἦτο συγγενὴς Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ.

Μανουὴλ ὁ Δεσπότης Καντακουζηνὸς ὁ Παλαιολόγος προσέφερεν εἰς τὴν Μονὴν τὴν ἴασπιν, ἅγιον ποτήριον φέρον δοχὴν ἐξ ὁμονύμου λίθου πολυτίμου, ἐξ οὗ ἔλαβε τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα. Ἐπὶ τοῦ χεῖλους φέρεται τὰ ἐξῆς γράμματα «ἔδωκε τοῖς Ἁγίοις αὐτοῦ Μαθηταῖς καὶ εἰπὼν λάβετε φάγετε... Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες...» Ἐπὶ δὲ τῆς βάσεως αὐτοῦ ἐντὸς κύκλων φέρεται τὰ ἀρχικά γράμματα τῶν συλλαβῶν τοῦ τίτλου τοῦ ἡ μᾶλλον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Τοῦτο φυλάσσεται σήμερον ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Μονῆς.

Εἰς τὸ σκευοφυλάκειον φυλάσσεται μία μίτρα ἀσυνήθους σχήματος, ἀποδιδόμενη εἰς τὸν Ἀνδρόνικον Παλαιολόγον.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα προσφέρουν εἰς τὴν Μονὴν τὸ μέγα κιβώτιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μετὰ Τιμίου Ξύλου.

Προσφέρουν ἐπίσης τὴν Τιμίαν Ζώνην τῆς Θεοτόκου ἀτεμάχιστον καὶ ἀκολουθοῦν αἱ προσφοραὶ τῶν ἐξῆς Ἁγίων Λειψιώνων:

1. Μέρους τοῦ Καλάμου διὰ τοῦ ὁποίου ἐπότισαν ὄξος καὶ χολὴν τὸν Ἰησοῦν.

2. Τῆς Κάρας τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης.

3. Τῆς Κάρας τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου.
4. Τῆς Κάρας τοῦ Ἁγίου Μοδέστου.
5. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου.
6. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος.
7. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἁγίου Προκοπίου.

Εἰκ. 18. Διπρόσωπος φορητὴ εἰκὼν ἐκ λίθου στεατίτου μετὰ ξυλίνου περιθωρίου τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ

8. Τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος.
9. Τμήματος τοῦ Ἀποστόλου Βαρθολομαίου.
10. Τοῦ κάτω μέρους τοῦ ποδὸς τοῦ Ἁγίου Ἐρμούλου.
11. Τμήματος τοῦ Ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου.
12. Τοῦ δακτύλου τοῦ Τιμίου Προδρόμου.
13. Τεμαχίων Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ Ἁγίου Τρύφωνος.
14. Τεμαχίων μικρῶν πολλῶν ἑτέρων Ἁγίων.
15. Τοῦ Ἁγίου λειψάνου τοῦ Ἁγίου Εὐδοκίμου τοῦ νεοφανοῦς τοῦ Βατοπαιδινοῦ.
16. Τοῦ δευτέρου κιβωτίου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.
17. Τοῦ τρίτου κιβωτίου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ
18. Ἐτέρων τινῶν Ἁγίων λειψάνων φυλασσομένων ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ.

Ἄξιόλογα καὶ ἀρχαιότατα εἶναι τὰ καλὰ καὶ ἐπίσημα ἀφιερώματα τῆς Βηματαρίσεως, τὰ φυλασσόμενα ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ, ἅτινα λεπτομερῶς περιγράφονται ἐν ἄλλοις σημείοις.

Τὸν 17ον αἰῶνα ὁ Γρηγόριος Λαοδικεῖας ὁ Βατοπαιδινός, καλλιγρά-

Εἰκ. 19. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐκ λίθου στεατίτου

φος καὶ ζωγράφος, προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν τρία φαιλόνια, «τὰ ὅποια οἱ τότε Ἐπίσκοποι ἔφερον εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀρχιερατικοῦ σάκκου», φέροντα τὸ μὲν ἐν ἐπὶ τοῦ ὤμου ὀλοσώμους χρυσοκεντήτους Ἄγγέλους, τὸ δὲ ἕτερον τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ θρόνου, πλαισιούμενον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων χρυσοκεντήτων, τὸ δὲ τρίτον τὴν ράβδον τοῦ Ἰεσαΐ, τὴν βλαστήησασαν χρυσοκέντητον. Τῶν δύο πρώτων καὶ τὰ πρόσωπα εἶναι κεντητά. Τὸ τρίτον φαίνεται μᾶλλον νεώτερον.

Τὸν αὐτὸν αἰῶνα ὁ Ἰωάννης Βοεβόδας, ἡγεμὸν τῆς Μολδοβλαχίας, προσφέρει εἰς τὴν Μονὴν τὸν δεύτερον ἐπιτάφιον τοῦ σκευοφυλακείου, τὸν τάπητα τῆς Βηματαρίσεως, τὶς τέσσαρες ποδιᾶς τῶν εἰκόνων τῶν κίωνων τοῦ Καθολικοῦ καὶ τὶς δύο πάντες τῶν ψαλτῶν, τὰς ὁποίας ἐποποθέτουν ὀπισθεν τῶν ψαλτῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου, τοῦ Θείου Εὐαγγελισμοῦ, τοῦ Πάσχα καὶ τῆς Πεντηκοστῆς, ἅπαντα πλουσιώτατα χρυσοκέντητα, ὁ δὲ ἐπιτάφιος καὶ μαργαριτοκέντητος, ἐξαιρετικῆς τέχνης τῶν Παραδουναβίων χωρῶν.

Τὸν 16ον αἰῶνα ἄγνωστος τις προσφέρει τῇ Μονῇ ἓν κάλυμμα προσκυνηταρίου μεταβυζαντινῆς χρυσοκεντήτου τέχνης, φέρον τὸν Ἰεσαὶ ὕπτιον ἐξ οὗ ἡ ράβδος ἢ βλαστήσασα φέρουσα δώδεκα προπάτορας.

Τὸν 18ον αἰῶνα αἱ συντεχνίαι Κωνσταντινουπόλεως προσφέρουν εἰς

Εἰκ. 20. Φορητὴ εἰκὼν τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου δωρηθεῖσα ὑπὸ Ἀνδρονίου Παλαιολόγου

τὴν Μονὴν τὴν κεντητὴν πύλην τοῦ Μεσονυκτικοῦ, τὴν φέρουσαν κεντητοὺς τοὺς Ἁγίους Κωνσταντῖνον καὶ Ἑλένην, ἄνωθεν αὐτῶν ἐξαπτέρυγα κεντητά, τὸν Σταυρὸν καὶ τὰ Φωτοστέφανα καὶ τὰ περιθώρια τῆς πύλης χρυσοκέντητα. Εἰς τὸ κάτω μέρος αὐτῆς ὑπάρχει ἐπιγραφή με λεπτότατα γράμματα.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἡ Μονὴ διέσωσε καὶ μερικά ἐπιτραχήλια, φέροντα χρυσοκεντήτους Ἁγίους εἰς δύο σειρὰς καθέτως δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς εορτάς, μεταβυζαντινῆς τέχνης, ἐπιγονάτια καὶ ἐπιμανίκια, καὶ τινὰ καλύμματα παρομοίας τεχνικῆς.

Ὅσα ἀφήρεσαν οἱ Τούρκοι ἐκ τῆς Μονῆς τὸ 1821 εἶναι ἄγνωστα καὶ ἄπειρα. Διότι τότε οὗτοι εἶχον θέσει ὡμῶς τὸ θέμα εἰς τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς: «ἢ θὰ μᾶς παραδώσητε ὅ,τι ἔχετε, ἢ θὰ σᾶς κόψωμεν ὄλους καὶ θὰ τὰ πάρωμεν».

Εἰς τὴν ἀνέκκλητον ταύτην δῆλωσιν, ὁ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος ὁ ἐξ

Αΐνου, ὁ μετὰ ταῦτα ἀόμματος, καλεῖ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς λέγει: «Αὐτοὶ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ πάρουν ὅσα δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κρύψωμεν. Ἐγὼ τὴν γνώμην νὰ τὰ δώσωμεν, διότι ἐὰν δὲν τὰ δώσωμεν καὶ θὰ μᾶς κόψουν καὶ θὰ τὰ πάρουν, καὶ ἐγὼ σᾶς ὑπόσχομαι, ὅτι θὰ μεταβῶ ἔξω καὶ θὰ τὰ ἀντικαταστήσω». Ἀκούσαντες οἱ πατέρες τοῦτο καὶ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ πράξωσιν, ἔχοντες καὶ σεβασμὸν εἰς τὴν κρίσιν καὶ πεποίθησιν εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ, ὡς τοῦτο διαπιστοῦται καὶ ἐκ τῶν ἀντικατασταθέντων, ἀπεφάσισαν νὰ τὰ δώσουν καὶ ἐσώθησαν. Παρὰ ταῦτα ἐκείνοι μέχρι τοῦ 1830 δὲν ἔπαυσαν νὰ τοὺς ἀπομυζοῦν βαναύσως.

Μετὰ τὸ 1830 ἤρχισεν ἡ Μονὴ διὰ τῆς ὑψηλῆς αὐτῆς πνευματικῆς στάθμης καὶ τῆς ὑποδειγματικῆς τῶν ἀδελφῶν ἀρετῆς νὰ ἀποκτᾷ ἕτερα σκεύη καὶ κειμήλια ἱερά. Εὐαγγέλια ἐπάργυρα, ἐπίχρυσα, πολλὰ ἐξ αὐτῶν κεκοσμημένα καὶ μὲ λίθους, ἅγια ποτήρια, σταυροὺς μεγάλους εἰσοδικοὺς ξυλογλύπτους, ἐξαιρετικῆς τέχνης, ἐπαργύρους καὶ ἐπιχρύσους, μανουάλια εἰσοδικὰ ἀργυρᾶ καὶ μὴ, μερικά καὶ μὲ λίθους καὶ μὲ σμάλτα, κανδήλια ἄφθονα μεγάλα ἀργυρᾶ, πολλὰ καὶ ἐπίχρυσα, σταυροὺς μεγάλους ἀργυροῦς ἐπιχρύσους, σαβατιωμένους ἐν μέρει χορῶν, Σταυρώσεως, Κοιμήσεως καὶ μωσαϊκοῦ Εὐαγγελισμοῦ κίονων, διακονικὰ κιβώτια καὶ θυμιατά, κατσία καὶ ἐξαπτέρυγα, ἀρχιερατικά, πατερίτσες, σταυροὺς ἀσπασμοῦ ἀγάπης καὶ εὐλογίας, στηθούς ἀρχιερατικούς καὶ ἐγκόλπια, ἱερατικά ἄμφια καὶ διακονικὰ Βιέννης, ἐξαιρετικῆς ποιότητος καὶ πολῦτιμα.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος ὁ ἐξ Αἴνου μετὰ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων τὰ ὅποια ἀντικατέστησε διὰ τῆς δραστηριότητός του καὶ τοῦ ἤθους του, τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα συναντῶνται εἰς κάθε μετακίνησιν ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου, ἀντικατέστησε καὶ τὰς ἐπαργύρους καὶ ἐπιχρύσους ἐπενδύσεις τῶν τεσσάρων μεγάλων εἰκόνων τοῦ τέμπλου τοῦ Καθολικοῦ, τὸ δεύτερον περιθώριον τῆς Βηματαρίσσης, τὰς ἐπαργυρώσεις τῶν θαυματουργῶν εἰκόνων Ἀντιφωνητρίας, Ἐσφαγμένης καὶ Παραμυθίας. Ἡ δραστηριότης καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς Θαυματουργοῦ εἰκόνας τοῦ Ἄξιον Ἔστί τοῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου.

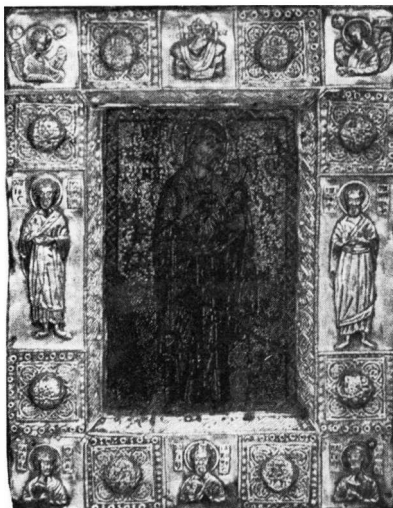
Τὰς εἰκόνας τῶν δυτικῶν κίονων τοῦ Καθολικοῦ, Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ Ἁγίων Ἀρχαγγέλων, ἐπαργύρωσεν ὁ γέρον Κοσμᾶς ὁ Βατοπαιδινός. Οὗτος ἐπαργύρωσε καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Τὸν ζῆλον αὐτοῦ ἀκολουθήσας ὁ γέρον Ἀνανίας ὁ Βατοπαιδινός ἐπαργύρωσε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἰς τὸ παρεκκλήσιον αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ Καθολικὸς ναὸς τῆς Μονῆς σεμνύνεται ἐπὶ τῷ Θείῳ Εὐαγγελισμῷ.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ἡ Μονὴ ἔσωθεν ἔχει 19 παρεκκλήσια ἧτοι:

1. Τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. 2. Τοῦ Ἁγίου Νικολάου. 3. Τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. 4. Τῆς Ἁγίας Τριάδος. 5. Τῶν Ἁγίων Ἀρχαγγέλων. 6. Τοῦ

Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου. 7. Τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος. 8. Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. 9. Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. 10. Τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ. 11. Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. 12. Τῆς Θείας Μεταμορφώσεως. 13. Τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. 14. Τῶν Ἁγίων Θεοδώρων. 15. Τοῦ Ἁγίου

Εἰκ. 21. Φορητὴ μωσαϊκὴ εἰκὼν τῆς Ἁγίας Ἄννης

Μηνᾶ. 16. Τῆς Τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου. 17. Τοῦ Τιμίου Προδρόμου. 18. Τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ 19. Τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ἐκτὸς αὐτῶν ἔχει καὶ ἕτερα 12 ἔξωθεν καὶ περὶ τῆς Μονῆς, ἦτοι:

1. Τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου. 2. Τῶν Ἁγίων Πέτρου καὶ Ὀνουφρίου. 3. Τοῦ Ἁγίου Χριστοφόρου. 4. Τῶν Ἁγίων Ἀρχαγγέλων. 5. Τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους. 6. Τῶν Ἁγίων Πάντων. 7. Τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος. 8. Τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. 9. Τοῦ Ἁγίου Μοδέστου. 10. Τοῦ Ἁγίου Νικολάου. 11. Τῶν Πέντε Μαρτύρων 12. Τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ

Ἡ Μονὴ ἀπὸ τὸ ἔτος τῆς ἀνακαινίσεώς της (972) μέχρι τοῦ 1449 ἦγε βίον κοινοβιακόν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡγουμένευσαν οἱ κάτωθι 43 ἡγούμε-

*Εικ. 22. Φορητή εικόν Παναγίας τῆς Βηματαρίσεως
ἢ Κτητορίσεως (11ου αἰῶνος)*

νοι καὶ τινες ἄλλοι τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ἀνιχνεύθησαν.

Εἰκ. 23. Φορητὴ εἰκὼν τοῦ δωδεκαόρου ἐκ λίθου ἀγάλτου

α/α	Χρονολογία	Όνομα	Ίερατικός βαθμός
1.	972-1002	Νικόλαος	Μοναχός
2.	1002-1019	Συμεών	Ίερομόναχος
3.	1019-1032	Ίάκωβος	Μοναχός
4.	1032-1059	Άθανάσιος	Μοναχός
5.	1059-1079	Θεοδόσιος	Ίερομόναχος
6.	1079-1083	Σάββας	Μοναχός
7.	1083-1097	Μάμας	Ίερομόναχος
8.	1097-1109	Ίωαννίκιος	Μοναχός
9.	1109-	Γεράσιμος	Μοναχός
10.	1155-	Κλέων	Μοναχός
11.	1167-	Μελέτιος	Μοναχός
12.	1169-	Ίγνάτιος	Μοναχός
13.	1230-	Δοσίθεος	Ίερομόναχος
14.	1263-1271	Άρσένιος	Μοναχός
15.	1271-1275	Μάμας	Μοναχός
16.	1275-1290	Εὐθύμιος	Μοναχός

17.	1290-1297	Νήφων	Μοναχός
18.	1297-1312	Μάρκος	Μοναχός
19.	1313-	Δοσίθεος	Μοναχός
20.	1314-	Θεοδώρητος	Μοναχός
21.	1315-	Μάρκος	Μοναχός
22.	1316-	Νήφων	Μοναχός
23.	1317-1325	Γρηγόριος	Μοναχός
24.	1325-1327	Θωμάς	Μοναχός
25.	1337-1345	Ίωαννίκιος	Μοναχός
26.	1345-1363	Γρηγόριος	Μοναχός
27.	1363-1365	Θεόφιλος	Μοναχός
28.	1365-1369	Γεννάδιος ό Νερέας	Μοναχός
29.	1369-1371	Ίγνάτιος	Μοναχός
30.	1371-1377	Θεοδόσιος	Μοναχός
31.	1377-1380	Θεόδουλος	Ίερομόναχος
32.	1380-1383	Γαλακτίων	Ίερομόναχος
33.	1383-1394	Δοσίθεος	Ίερομόναχος
34.	1394-1396	Νήφων	Ίερομόναχος
35.	1396-1400	Γεράσιμος	Ίερομόναχος
36.	1400-1404	Χαρίτων	Ίερομόναχος
37.	1404-	Θεοδώρητος	Ίερομόναχος
38.	1405-1407	Δανιήλ	Ίερομόναχος
39.	1407-1410	Ίωακείμ	Ίερομόναχος
40.	1410-1415	ΊΑθανάσιος	Ίερομόναχος
41.	1415-1417	Γεννάδιος	Ίερομόναχος
42.	1417-1426	Θεοφάνης	Ίερομόναχος
43.	1426-1449	Γεννάδιος	Ίερομόναχος

Τò 1316 ή Μονή εισάγει τò άξιωμα τού Δικαίου, τò όποιον διетήρησε μέχρι τού 1790. Κατά τò διάστημα τούτο ύπήρξαν οί κάτωθι 35 Δικαίοι και τινες άγνωστοι:

α /α	Χρονολογία	Όνομα	Ίερατικός Βαθμός
1.	1316-	Νήφων	Ίερομόναχος
2.	1596-	Νικηφόρος	Ίερομόναχος
3.	1599-	Γαβριήλ	Μοναχός
4.	1604	Διονύσιος	Ίερομόναχος
5.	1605-	Παρθένιος	Ίερομόναχος
6.	1607-1619	Δανιήλ	Μοναχός
7.	1619-1625	Τιμόθεος	Ίερομόναχος

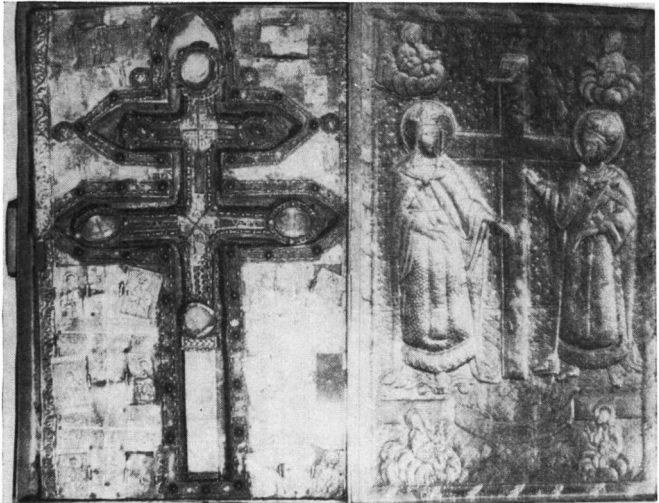
8.	1626-	Ἰγνάτιος	Μοναχός
9.	1628-	Γρηγόριος	Μοναχός
10.	1629-1632 τὸ β'	Ἰγνάτιος	Μοναχός

Εἰκ. 24. Φορητὴ μωσαϊκὴ εἰκὼν τῆς Σταυρώσεως

11.	1632-1634	Λαυρέντιος	Μοναχός
12.	1640-1645	Ἰερεμίας	Μοναχός
13.	1645	Θεοδόσιος	Ἱερομόναχος
14.	1646	Νικηφόρος	Ἱερομόναχος
15.	1648	Διονύσιος	Μοναχός
16.	1651	Σάββας	Μοναχός
17.	1652-	Δαυὶδ	Ἱερομόναχος
18.	1655-	Λεόντιος	Ἱερομόναχος
19.	1660	Εὐθύμιος	Ἱερομόναχος
20.	1660	Ζαχαρίας	Ἀρχιερεὺς
21.	1661-	Παρθένιος	Ἱερομόναχος
22.	1664-	Δανιὴλ	Ἱερομόναχος
23.	1669-1674	Νεκτάριος	Μοναχός
24.	1685-	Διονύσιος	Ἱερομόναχος

25.	1699-	Ἰωάσαφ	Ἱερομόναχος
26.	1719-	Γαβριήλ	Μοναχὸς
27.	1723-	Ἰωάσαφ	Ἱερομόναχος
28.	1733-	Ματθαῖος	Ἱερομόναχος
29.	1734-	Ναθαναήλ	Ἱερομόναχος

Εἰκ. 25. Τὸ μέγα κιβώτιον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ

30.	1738-	Χριστοφόρος	Ἱερομόναχος
31.	1741-	Νικηφόρος	Ἱερομόναχος
32.	1750-	Γρηγόριος	Ἱερομόναχος
33.	1755-	Μεθόδιος	Ἱερομόναχος
34.	1771-	Στέφανος	Ἱερομόναχος
35.	1790-	Ἄνθιμος	Ἱερομόναχος

Ἐκ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Δικαίου καὶ ἐντεῦθεν βαίνει βραδέως μὲν ἀλλὰ θετικῶς τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸς τὴν ἰδιορρυθμίαν.

Ἐκ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Δικαίου καὶ ἐντεῦθεν βαίνει βραδέως μὲν ἀλλὰ θετικῶς τὸ πολίτευμα αὐτῆς πρὸς τὴν ἰδιορρυθμίαν. Ἀπὸ τὸ 1449-1792 συνεχίζεται ἡ διατήρησις τοῦ ἡγουμένου μὲ τὰς ἐξῆς ἀρμοδιότητας: Νὰ προβάλληται εἰς τὰς τελετὰς καὶ ἑορτὰς, νὰ ὑπογράφη τὰ ἔγγραφα καὶ τὰς ἐπιστολάς τῆς Μονῆς πρῶτος, νὰ ἐξομολογῇ τοὺς ἀδελ-

φοὺς καὶ νὰ παρακολουθῇ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν αὐτῶν. Εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τὸ 1449-1792 ἡγουμένευσαν 88 ἡγούμενοι, οἱ κάτωθι:

α/α	Χρονολογία	Όνομα	Ίερατικός Βαθμὸς
44.	1373-	Ίωσήφ	Ίερομόναχος
45.	1399-	Νικόδημος	Ίερομόναχος
46.	1449-1481	Σίμων	Ίερομόναχος
47.	1481-1487	Μανασσῆς	Ίερομόναχος
48.	1487-1490	Νήφων	Ίερομόναχος
49.	1490-1505	Κύριλλος	Ίερομόναχος
50.	1506-	Νεόφυτος	Ίερομόναχος
51.	1509-1516	Συμεὼν	Ίερομόναχος
52.	1516-1535	Μαρτύριος	Ίερομόναχος
53.	1535-1541	Εὐθύμιος	Ίερομόναχος
54.	1541-1545	Σωφρόνιος	Ίερομόναχος
55.	1545-1550	Μαρτύριος	Ίερομόναχος
56.	1550-1563	Ίωσήφ	Ίερομόναχος
57.	1563-1568	Μάξιμος	Ίερομόναχος
58.	1568-1570	Νεόφυτος	Ίερομόναχος
59.	1570-1578	Δαβὶδ	Ίερομόναχος
60.	1578-1583	Έφραϊμ	Ίερομόναχος
61.	1583-1585	Γερβάσιος	Μοναχὸς
62.	1585-1590	Άρτέμιος	Ίερομόναχος
63.	1590-1592	Παχώμιος	Ίερομόναχος
64.	1592-1604	Στέφανος	Ίερομόναχος
65.	1604-1614	Ρωμανὸς	Ίερομόναχος
66.	1614-1619	Παχώμιος	Ίερομόναχος
67.	1619-1624	Γρηγόριος	Ίερομόναχος
68.	1624-1626	Δαβὶδ	Ίερομόναχος
69.	1626-1633	Θεοφάνης	Ίερομόναχος
70.	1633-1636	Ίγνάτιος	Ίερομόναχος
71.	1636-1640	Ρωμανὸς	Ίερομόναχος
72.	1640-1649	Λεόντιος	Ίερομόναχος
73.	1649-1651	Γρηγόριος	Ίερομόναχος
74.	1651-1653	Άνανίας	Ίερομόναχος
75.	1653-1654	Μάξιμος	Ίερομόναχος
76.	1654-1656	Δαμασκηνὸς	Ίερομόναχος
77.	1656-1659	Ραφαήλ	Ίερομόναχος
78.	1659-1663	Μάξιμος	Ίερομόναχος
79.	1663-1664	Δανιήλ	Ίερομόναχος

80.	1664-1667	Νεόφυτος	Ἱερομόναχος
81.	1667	Λουκάς	Ἱερομόναχος
82.	1668	Εὐθύμιος	Ἱερομόναχος
83.	1668	Χριστοφόρος	Ἱερομόναχος
84.	1669-1671	Διονύσιος	Ἱερομόναχος
85.	1671-1672	Ματθαῖος	Ἱερομόναχος
86.	1672	Θεοφάνης	Ἱερομόναχος
87.	1672-1673	Μάξιμος	Ἱερομόναχος
88.	1673-1681	Σεραφεῖμ	Ἱερομόναχος
89.	1681-1683	Κοσμᾶς	Ἱερομόναχος
90.	1683-1688	Μάξιμος	Ἱερομόναχος
91.	1688-1693	Ἰωσήφ	Ἱερομόναχος
92.	1693-1700	Ματθαῖος	Ἱερομόναχος
93. (:)	1700-1701	Παλλάδιος	Ἱερομόναχος
94.	1701-1704	Φιλόθεος	Ἱερομόναχος
95.	1704-1706	Παλλάδιος	Ἱερομόναχος
96.	1706-1707	Ἰάκωβος	Ἱερομόναχος
97.	1707-1708	Σάββας	Ἱερομόναχος
98.	1708-1712	Χριστοφόρος	Ἱερομόναχος
99.	1712-1715	Μακάριος	Ἱερομόναχος
100.	1715-1717	Γρηγόριος	Ἱερομόναχος
101.	1718-	Γαβριήλ	Ἱερομόναχος
102.	1718-1721	Γρηγόριος	Ἱερομόναχος
103.	1721-1722	Ἱερόθεος	Ἱερομόναχος
104.	1722-1725	Ναθαναήλ	Ἱερομόναχος
105. (:)	1725-1726	Διονύσιος	Ἱερομόναχος
106.	1727	Ματθαῖος	Ἱερομόναχος
107. (:)	1728	Διονύσιος	Ἱερομόναχος
108.	1728-1732	Λαυρέντιος	Ἱερομόναχος
109.	1732-1734	Νικηφόρος	Ἱερομόναχος
110.	1734-1735	Ἀμβρόσιος	Ἱερομόναχος
111.	1735-1737	Κωνστάντιος	Ἱερομόναχος
112.	1737-1739	Λεόντιος	Ἱερομόναχος
113.	1739-1740	Στέφανος	Ἱερομόναχος
114.	1740-1753	Γεράσιμος	Ἱερομόναχος
115.	1753-1755	Δανιήλ	Ἱερομόναχος
116.	1755-1758	Μελέτιος	Ἱερομόναχος
117.	1758-1760	Καλλίνικος	Ἱερομόναχος
118.	1760-1761	Ματθαῖος	Ἱερομόναχος
119.	1761-1763	Κύριλλος	Ἱερομόναχος

120.	1763-1764	Γρηγόριος	Ἱερομόναχος
121.	1764-1765	Δανιὴλ	Ἱερομόναχος
122.	1765-1766	Παῖσιος	Ἱερομόναχος
123.	1766-1767	Νεόφυτος	Ἱερομόναχος

Εἰκ. 26. Ἁγία λείψανα καὶ στανρός λεπτοτάτης τέχνης

124.	1767	Συμεὼν	Ἱερομόναχος
125.	1768	Γρηγόριος	Ἱερομόναχος
126.	1769-	Μιχαὴλ	Ἱερομόναχος
127.	1778-	Βενιαμίν	Ἱερομόναχος
128.	1781-	Μελέτιος	Ἱερομόναχος
129.	1789-	Θεόφιλος	Ἱερομόναχος
130.	1792	Δοσίθεος	Ἱερομόναχος
131.	1792	Ἄντωνιος	Ἱερομόναχος

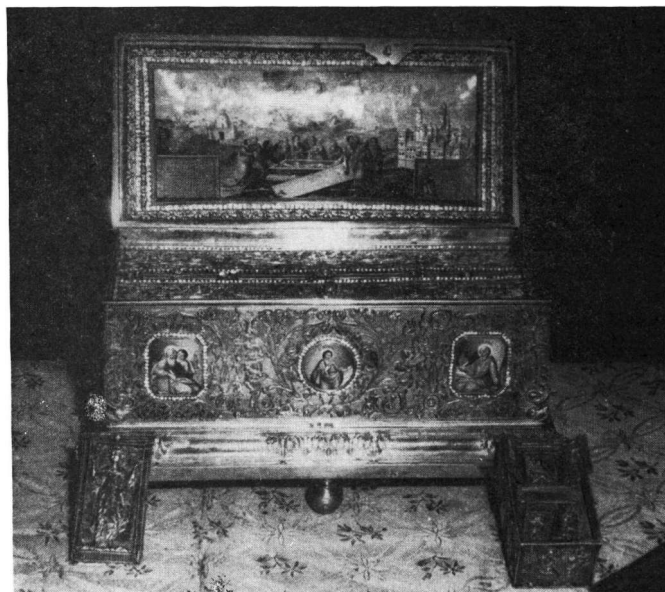

Τὸ 1616 εἰσάγει καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Σκευοφύλακος καὶ διατηρεῖ αὐτὸ μέχρι τοῦ 1840. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐσκευοφυλάκησαν 38 Σκευοφύλακες οἱ κάτωθι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1614:

α/α	Χρονολογία	Όνομα	Ίερατικός βαθμός
1.	1614-	Ζαχαρίας	Ίερομόναχος
2.	1628-	Παλλάδιος	Μοναχός
3.	1633-	Ίγνάτιος	Μοναχός
4.	1645-	Νικηφόρος	Μοναχός
5.	1646-1651	Παλλάδιος	Μοναχός
6.	1652-	Δανιήλ	Μοναχός
7.	1656-	Ίωάσαφ	Ίερομόναχος
8.	1659-	Μακάριος	Ίερομόναχος
9.	1664	Καλλίνικος	Μοναχός
10.	1664	Σάββας	Μοναχός
11.	1668-	Συμεών	Μοναχός
12.	1671	Βίκτωρ	Μοναχός
13.	1672	Νεκτάριος	Μοναχός
14.	1673	Κάλλιστος	Ίερομόναχος
15.	1674-1682	Νεκτάριος	Μοναχός
16.	1683	Χριστοφόρος	Προηγούμενος
17.	1694- τὸ β΄	Κάλλιστος	Ίερομόναχος
18.	1697-	Ίωάσαφ	Ίερομόναχος
19.	1700	Φιλόθεος	Προηγούμενος
20.	1700-1701	Ίάκωβος	Προηγούμενος
21.	1705-	Ζαχαρίας	Μοναχός
22.	1708- τὸ β΄	Φιλόθεος	Προηγούμενος
23.	1712	Λεόντιος	Ίερομόναχος
24.	1713-1727 τὸ γ΄	Φιλόθεος	Προηγούμενος
25.	1730-	Παρθένιος	Ίερομόναχος
26.	1732-1741	Παῖσιος	Ἀρχιμανδρίτης
27.	1741-1743	Νικηφόρος	Μοναχός
28.	1744	Κωνστάντιος	Ίερομόναχος
29.	1748-	Κύριλλος	Ίερομόναχος
30.	1750-	Ματθαῖος	Ίερομόναχος
31.	1752-1777	Στέφανος	Προηγούμενος
32.	1780-1795 τὸ α΄	Φιλόθεος	Προηγούμενος
33.	1796-1797	Συμεών	Ἀρχιμανδρίτης
34.	1797-1798 τὸ β΄	Φιλόθεος	Προηγούμενος
35.	1798-1802 τὸ β΄	Συμεών	Ἀρχιμανδρίτης

36.	1802-1805	τὸ γ' Φιλόθεος	Προηγούμενος
37.	1808-1810	Μεθόδιος	Ἱερομόναχος
38.	1828-1840	Ἰάκωβος	Ἀρχιμανδρίτης.

Τὸ 1840 τὸν Σκευοφύλακα ἀντικαθιστᾷ ἡ Μονὴ διὰ τῆς πεντάδος καὶ διατηρεῖ αὐτὴν μέχρι τοῦ 1914. Ἡ πεντάς ἦτο σῶμα διαρκές καὶ συνίστατο

*Εἰκ. 27. Τὸ Μέγα κιβώτιον τῆς Ἁγίας Ζώνης καὶ τὸ κιβώτιον τὸ περιέχον
χρῶμα καὶ αἷμα ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Ἁγίου Δημητρίου*

ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Μονῆς προΐσταμένων με καθήκοντα μεγάλου ταμίου καὶ φύλακος τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ κειμηλίων. Ὅταν ἓν μέλος ἀπέθνησκεν ἀντικαθίστατο ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ἀρχαιοτέρου προΐσταμένου τῶν ἐκτὸς τῆς πεντάδος.

Ἀπὸ τὸ 1914 καὶ ἐντεῦθεν τὰ τοῦ σκευοφυλακείου φέρονται ὑπὸ τῆς Συνάξεως τῶν προΐσταμένων καὶ τελοῦσιν ὑπὸ τὴν εὐθύνην αὐτῶν.

Ἡ Σύναξις ὡς σῶμα διοικητικὸν ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς τοὺς ἀμέσως διαδόχους τῶν κτητόρων τῆς ἀνακαινίσεως τῆς Μονῆς. Κατὰ τοὺς πρώτους

αἰῶνας οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἰσχυρά. Ἰσχυρὸς πάντοτε ἦτο ὁ ἐκάστοτε Ἡγούμενος, ὅστις διεκρίνετο μεταξύ τῶν πατέρων τῆς Μονῆς ἐπὶ ἀρετῇ καὶ ἰκανότητι.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁμως καὶ τὴν ζωήρευσιν τῆς ἰδιορρυθμίας, ἡ Σύναξις τῶν προϊσταμένων ἰσχυροῦται καὶ καθίσταται διοικητικὸν σῶμα διαρκές. Ἐξ αὐτῆς τὴν 1ην Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ἐκλέγονται τρεῖς προϊστάμενοι, ὡς ἐκτελεστικὸν καὶ διαχειριστικὸν σῶμα αὐτῆς καὶ ὀνομάζονται Ἐπίτροποι. Ὁ θεσμὸς οὗτος συνεχίζεται μέχρι σήμερον.

Ἡ Μονὴ ὡς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω τὸν 12ον αἰῶνα ἠρίθμει 800 μοναχοῦς.

Τὸν 16ον αἰῶνα ἡ Μονὴ παραγγέλλει εἰς τὴν Βιέννην 600 πίλους διὰ τοὺς ἀδελφούς αὐτῆς.

Τὸ 1890 ἀριθμεῖ 300 μοναχοῦς, τὸ 1930 100 καὶ σήμερον 32.

Ἡ Μονὴ δὲν ὑστέρει εἰς τὰς ἐθνικὰς καὶ φιλανθρωπικὰς αὐτῆς ὑποχρεώσεις, ὡσάκις ἐπέτρεπον τὰ οικονομικὰ αὐτῆς. Τὸ 1912 τῇ παρακλήσει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀγοράζει ἀπὸ Τοῦρκον μεγαλοκτηματῖαν τὰ χωρία Σταυρὸν καὶ Βραστά Χαλκιδικῆς καὶ ἐλευθερώνει τοὺς δουλοπαροίκους. Τὸ 1915 προσφέρει ὑπὲρ τῆς ναυαρχίδος βασιλέως Κωνσταντίνου 1.250 εἰκοσόφραγκα χρυσᾶ. Τὸ 1918 διὰ τοῦ Μελετίου Μεταξάκη, ἐπισκόπου τότε Κιτίου Κύπρου, προσφέρει 1.000 λίρας Τουρκίας ὑπὲρ τῆς Παγκυπριακῆς Σχολῆς καὶ ἕτερα πολλὰ παρόμοια.

Μεγάλοι οἱ προϊστάμενοι, μεγάλοι οἱ πόροι τῆς Μονῆς καὶ μεγάλαι αἱ φιλανθρωπικαὶ δράσεις αὐτῆς.

Οὕτως ἦρξαστο καὶ τοιουτοτρόπως ἐξειλίχθη ἡ τεραστία εἰς οἰκοδομήματα καὶ εἰς ἀπόδοσιν Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Πατριαρχικὴ Σεβασμία Μεγίστη Μονῆ τοῦ Βατοπαιδίου.

Τὸ 1913 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἰδοποιεῖ τηλεγραφικῶς τὴν Μονήν, ὅτι προσεχῶς πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνος. Ἀμέσως ἡ Μονὴ ἔσπευσε νὰ δώσῃ παραγγελίαν εἰς Ἰταλίαν διὰ 1.000 πιάτα ρηχὰ καὶ βαθεῖα, πιατάντζες, καπακιέρες, φρουτιέρες, κ.λ. μὲ μονόγραμμα τῆ Μονῆς καὶ 700 μέτρα τάπητας πλάτους ἑνὸς μέτρου χρώματος κυανοῦ, ἐκατέρωθεν λευκοῦ κλαδωτοῦ καὶ κατὰ διαστήματα ἐναλλάξ μὲ δικεφάλους ἀετούς, μίτρας καὶ μὲ γράμματα I.B.M. ἀντὶ 1.000 λιρῶν Τουρκίας, ἵνα στρωθῇ οὗτος ἀπὸ τὴν προβλήτα τῆς Μονῆς μέχρι τῆς αἰθούσης τῆς ὑποδοχῆς.

Ταῦτα πάντα, ματαιωθείσης τῆς ἐπισκέψεως τότε διὰ λόγους πολιτικούς, δὲν ἐχρησιμοποίηθησαν διὰ τὸν σκοπὸν δι' ὃν προωρίζοντο. Ἐχρησιμοποίηθησαν ὁμως μεταγενέστερον κατὰ τὰς ἐπισκέψεις τῶν μετὰ ταῦτα ἐπισκεφθέντων τὴν Μονήν βασιλέων καὶ Πρωθυπουργῶν καὶ τοῦ Οἰκουμενι-

κοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου. Τὰ σκεύη καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ τάπητος σφύζονται μέχρι σήμερον.

Οἱ ἐπισκεφθέντες ἐπίσημοι τὴν Μονὴν εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος ὁ Ε΄ ὡς δόκιμος ἀξιοματικὸς τοῦ Ναυτικοῦ. 2. Ὁ Πρίγκηψ Ἑμμανουήλ τῆς Ἰταλίας. 3. Ὁ βασιλεὺς Κάρολος τῆς Ρουμανίας. 4. Νικόλαος Πλαστήρας. 5. Στυλιανὸς Γονατᾶς. 6. Θεόδωρος Πάγκαλος. 7. Ἐλευθέριος Βενιζέλος ὡς πρωθυπουργός. 8. Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β΄ τῆς Ἑλλάδος. 9. Πρίγκηψ Παῦλος τῆς Ἑλλάδος καὶ ὡς διάδοχος καὶ ὡς βασιλεὺς. 10. Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου μετὰ τὰ μέλη τῆς παμβαλκανικῆς διασκέψεως. 11. Πρίγκηψ Πέτρος τῆς Ἑλλάδος. 12. Σοφοκλῆς Βενιζέλος ὡς πρωθυπουργός. 13. Ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτος. 14. Ὁ Πρίγκηψ τῆς Ἑλλάδος Μιχαήλ. 15. Δὸν Χουάν τῆς Ἰσπανίας. Ὅμοιως ἐπισκέφθησαν αὐτὴν Πρίγκηπες διαφόρων χωρῶν. Ὑπουργοὶ Ἑλληνες καὶ ξένοι. Πρεσβευταὶ καὶ Πρόξενοι διαφόρων χωρῶν. Πατριάρχαι, Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι. Ἐπίσκοποι Καθολικοὶ, Ἀγγλικανοὶ καὶ Αἰθιοπες. Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων Ἑλληνικῶν καὶ ξένων. Σχολαὶ Ἐθνικῆς Ἀμύνης. Ἀνώτεραι Στρατιωτικαὶ Σχολαὶ Πολέμου. Σχολὴ Εὐελπίδων. Πολλοὶ ἀλλόθρησκοι, Κινέζοι, Κορεᾶται, Ἰάπωνες καὶ Ἰνδοί, τελευταίως δὲ καὶ εἰς Βραχμᾶνος ἀπὸ τὰ Ἰμαλάια. Οἱ ἐξ Ἑλλάδος καὶ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἐπισκέπται τῆς Μονῆς ἀνέρχονται κατ' ἔτος εἰς χιλιάδας.

Ἐπίσης πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὸ Διορθόδοξον Συνέδριον τὸ συνελθὸν ἐν τῇ Μονῇ τὸ 1930, πρὸς κατάρτισιν τῶν θεμάτων τότε ἡμερησίας διατάξεως τῆς μελετωμένης προσυνόδου.

Ἐξ ὅλων τούτων ἡ κρίσις καὶ τὸ συμπέρασμα ἐπαφίεται εἰς τοὺς ἀναγνώστας. Ἡμεῖς ἀνησυχούμεν καὶ ἀδημονούμεν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἐνδόξου ταύτης Μονῆς καὶ γενικῶς διὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος.

R É S U M É

Georges A. Stojoglou, Chronique du Couvent Vatopédion du Mont Athos.

L'hégoumène du Couvent Vatopédion, hiéromoine Théophile (1904-1972), a reuni sous sa qualité de bibliothécaire de matériel historique très important. Nous publions ceci «in memoriam» de l'auteur décédé l'année dernière.

Les événements historiques sont écrits sous la forme d'un «chronique sans commentaire. Après une brève inspection historique sur le Mont Athos, l'auteur expose tout ce qui concerne à la fondation du Couvent, à ses bâtiments, à ses saints, à ses «skites» et «kellia» à ses «metochia», à sa bibliothèque, à ses archives, à son trésor, à ses icones et reliques des saints, à son église et ses chapelles. L'étude s'accomplit d'une liste des hégumènes, des justes, et des délégués du Couvent. En conclusion s'ajoutent les noms des visiteurs importants du Couvent après la délibération du Mont Athos jusqu'à nos jours.